

การคำนวณ

ภาคผนวก ก

ลักษณะทั่วไปของประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ลักษณะทั่วไปของประชากรที่ใช้ศึกษา จากการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 181 ราย มีรายละเอียดดังนี้

1. เพศ

ประชากรกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงร้อยละ 51.9 และเพศชายร้อยละ 48.1 (ดูตารางที่ 13)

2. อายุ

ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 41.9 ปี ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 26.5 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี รองลงมามีคือ ร้อยละ 21.0 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี ร้อยละ 18.8 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี และร้อยละ 14.4 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี (ดูตารางที่ 14)

3. สถานะผู้ให้สัมภาษณ์ในครอบครัว

ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 43.6 เป็นหัวหน้าครอบครัวและอยู่ในฐานะภรรยา รองลงมาคือร้อยละ 9.9 เป็นลูกสาวหรือลูกชาย ร้อยละ 1.7 เป็นลูกเขยหรือสะใภ้ และร้อยละ 1.1 เป็นบุคคลอื่น ๆ (ดูตารางที่ 15)

4. ระดับการศึกษา

ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 62.4 มีระดับการศึกษาจบชั้น ป.4 รองลงมาคือร้อยละ 20.4 มีระดับการศึกษาจบชั้น ป.6 หรือ ป.7 ร้อยละ 12.7 ไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 1.7 จบ ม.ศ.3 ม.4 หรือเทียบเท่า และมีระดับการศึกษาอื่น ๆ และร้อยละ 1.1 มีระดับการศึกษาจบ ม.ศ.5, ม.6 หรือเทียบเท่า (ดูตารางที่ 16)

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของประชากร จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
หญิง	94	51.9
ชาย	87	48.1
รวม	181	100.0

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของประชากร จำแนกตามอายุ

อายุ(ปี)	จำนวน	ร้อยละ
14-20	10	5.5
21-30	38	21.0
31-40	48	26.5
41-50	34	18.8
51-60	26	14.4
60 ปีขึ้นไป	25	13.3
รวม	181	100.0

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามฐานะผู้ให้สัมภาษณ์ในครอบครัว

ฐานะผู้ให้สัมภาษณ์ในครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
หัวหน้าครอบครัว	79	43.6
ภรรยา	79	43.6
ลูกสาว/ลูกชาย	18	9
ลูกเขย/ลูกสะใภ้	3	1.7
อื่น ๆ	2	1.1
รวม	181	100.0

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เรียนหนังสือ	23	12.7
จบ ป.4	113	12.4
จบ ป.6 หรือ ป.7	37	20.4
จบ ม.ศ.3, ม.4 หรือเทียบเท่า	3	1.7
จบ ม.ศ.5, ม.6 หรือเทียบเท่า	2	1.1
จบ ปวช. หรือ ปวส.	-	-
อื่น ๆ	3	1.7
รวม	181	100.0

5. สถานภาพสมรส

ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 86.2 แต่งงานแล้วอยู่ด้วยกัน รองลงมาคือ ร้อยละ 6.6 เป็นหม้าย (สามี หรือภรรยาเสียชีวิต) ร้อยละ 5.5 ยังเป็นโสด และร้อยละ 1.7 แต่งงานแล้วแยกกันอยู่ (ดูตารางที่ 17)

6. อาชีพหลัก (อาชีพที่ทำรายได้ให้ครอบครัวสูงสุด)

ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 47.0 มีอาชีพหลักคือ การทำนา รองลงมา คือ ร้อยละ 30.9 มีอาชีพรับจ้างหรือบริการ ร้อยละ 12.2 มีอาชีพทำไร่ ร้อยละ 5.0 มีอาชีพค้าขาย ร้อยละ 4.4 มีอาชีพอื่น ๆ และร้อยละ 0.6 มีอาชีพรับราชการ (ดูตารางที่ 18)

7. รายได้ครอบครัว (ในปีการเพาะปลูก 2537/38)

ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ย 23,524.8 บาท/ครัวเรือน/ปี พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 65.7 มีรายได้ 500-20,000 บาท/ครัวเรือน/ปี รองลงมาคือ ร้อยละ 22.1 มีรายได้ 20,001-40,000 บาท/ครัวเรือน/ปี และร้อยละ 6.6 มีรายได้ 40,000-60,000 บาท/ครัวเรือน/ปี ตามลำดับ (ดูตารางที่ 19)

8. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด

ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมดเฉลี่ย 4.7 คน ประชากรส่วนใหญ่ ร้อยละ 63.5 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน ร้อยละ 21.5 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1-3 คน ร้อยละ 13.3 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 7-9 คน และร้อยละ 1.7 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 10-12 คน (ดูตารางที่ 20)

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	จำนวน	ร้อยละ
โสด	10	5.5
แต่งงานอยู่ด้วยกัน	156	86.2
แต่งงานแยกกันอยู่	3	1.7
หย่า	-	-
หม้าย	12	6.6
อื่น ๆ	-	-
รวม	181	100.0

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามอาชีพหลัก

อาชีพหลัก	จำนวน	ร้อยละ
ทำนา	85	47.0
ทำไร่	22	12.2
เลี้ยงสัตว์	-	-
รับจ้าง	56	30.9
ค้าขาย	9	5.0
รับราชการ	1	0.6
อื่น ๆ	7	4.4
รวม	181	100.0

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามกลุ่มรายได้ในรอบปี

รายได้ครอบครัว (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
500- 20,000	119	65.7
20,001- 40,000	40	22.1
40,001- 60,000	12	6.6
60,001- 80,000	2	1.1
80,001-100,000	1	0.6
มากกว่า 100,000	7	3.9
รวม	181	100.0

ตารางที่ 20 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)	จำนวน	ร้อยละ
1-3	39	21.5
4-6	115	63.5
7-9	24	13.3
10-12	3	1.7
รวม	181	100.0

9. จำนวนสมาชิกที่อยู่ในวัยแรงงาน (อายุ 13-65 ปี)

ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนสมาชิกที่อยู่ในวัยแรงงาน เฉลี่ย 3.3 คน/ครัวเรือน ส่วนใหญ่ร้อยละ 71.8 มีจำนวนสมาชิกที่อยู่ในวัยแรงงาน 2-4 คน รองลงมาคือ ร้อยละ 21.5 มีจำนวนสมาชิกที่อยู่ในวัยแรงงาน 5-7 คน ร้อยละ 5.0 มีจำนวนสมาชิกที่อยู่ในวัยแรงงาน น้อยกว่า 2 คน และร้อยละ 1.7 มีจำนวนสมาชิกในวัยแรงงาน 8-10 คน (ดูตารางที่ 21)

10. จำนวนสมาชิกวัยแรงงานที่อาศัยอยู่ในครัวเรือน (ปีเพาะปลูก 2537/38)

ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนสมาชิกวัยแรงงาน ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือน 3.0 คน/ครัวเรือน ส่วนใหญ่ร้อยละ 75.1 มีจำนวนสมาชิกวัยแรงงานอาศัยอยู่ในครัวเรือน 2-4, รองลงมาคือ ร้อยละ 15.5 มีจำนวนสมาชิกวัยแรงงานอาศัยอยู่ในครัวเรือน 5-7 คน ร้อยละ 8.3 มีจำนวนสมาชิกวัยแรงงานอาศัยอยู่ในครัวเรือนน้อยกว่า 2 คน และร้อยละ 1.1 มีจำนวนสมาชิกวัยแรงงานอาศัยอยู่ในครัวเรือน 8-10 คน (ดูตารางที่ 22)

11. จำนวนที่ดินทำกินถือครองทั้งหมด

11.1 กรรมสิทธิ์ นส.3ก.

ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์ นส.3ก. เฉลี่ย 4.2 ไร่/ครัวเรือน ในกลุ่มประชากรทั้งหมดนี้ พบว่า ร้อยละ 71.8 ไม่มีกรรมสิทธิ์ นส.3ก. รองลงมาคือ ร้อยละ 8.8 มีกรรมสิทธิ์ นส.3ก. 6-10 ไร่ ร้อยละ 5.5 มีกรรมสิทธิ์ นส.3ก. 1-5 ไร่ และ 11-15 ไร่ ร้อยละ 4.4 มีกรรมสิทธิ์ นส.3ก. 16.20 ไร่ และร้อยละ 3.9 มีกรรมสิทธิ์ นส.3ก. มากกว่า 20 ไร่ (ดูตารางที่ 23)

ตารางที่ 21 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามสมาชิกที่อยู่ในวัยแรงงาน

สมาชิกวัยแรงงาน (คน)	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 2	9	5.0
2-4	130	71.8
5-7	39	21.5
8-10	3	1.7
รวม	181	100.0

ตารางที่ 22 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามสมาชิก
วัยแรงงานที่อาศัยอยู่ในครัวเรือน

สมาชิกวัยแรงงาน (คน)	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 2	15	8.3
2-4	136	75.1
5-7	28	15.5
8-10	2	1.1
รวม	181	100.0

ตารางที่ 23 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามผู้มีกรรมสิทธิ์ นส.3ก.

กรรมสิทธิ์ นส.3ก.	จำนวน	ร้อยละ
*ไม่มีนส.3ก.	130	71.8
มีนส.3ก. 1-5 ไร่	10	5.5
มีนส.3ก. 6-10 ไร่	16	8.8
มีนส.3ก. 11-15 ไร่	10	5.5
มีนส.3ก. 16-20 ไร่	8	4.4
มีนส.3ก. มากกว่า 20 ไร่	7	3.9
รวม	181	100.0

* ประชากรในกลุ่มที่ไม่มี นส.3ก. จะรวมทั้งประชากรผู้มีที่ดินแต่ไม่มีกรรมสิทธิ์
ประชากรผู้ไม่มีที่ทำกิน ประชากรกลุ่มที่เช่าที่ดิน และประชากรผู้ทำกินกับเครือข่าย

11.2 ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ยังไม่มีการมสิทธิ์ในที่ดิน โดยเฉลี่ยมีพื้นที่ 6.7 ไร่/ครัวเรือน ในกลุ่มประชากรทั้งหมดนี้ พบว่าร้อยละ 44.2 จะไม่มีการมสิทธิ์ในที่ดิน รองลงมาคือร้อยละ 19.3 ไม่มีการมสิทธิ์ในที่ดิน 6-10 ไร่ ร้อยละ 13.3 ไม่มีการมสิทธิ์ในที่ดิน 1-5 ไร่ ร้อยละ 8.3 ไม่มีการมสิทธิ์ในที่ดิน 16-20 ไร่ ร้อยละ 7.7 ไม่มีการมสิทธิ์ในที่ดินมากกว่า 20 ไร่ และร้อยละ 7.2 ไม่มีการมสิทธิ์ในที่ดิน 11-15 ไร่ (ดูตารางที่ 24)

ตารางที่ 24 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามผู้มีที่ดินแต่ยังไม่ได้รับการมสิทธิ์

ยัง ไม่มีการมสิทธิ์	จำนวน	ร้อยละ
** ไม่มีการมสิทธิ์ในที่ดิน	80	44.2
ไม่มีการมสิทธิ์ 1-5 ไร่	24	13.3
ไม่มีการมสิทธิ์ 6-10 ไร่	35	19.3
ไม่มีการมสิทธิ์ 11-15 ไร่	13	7.2
ไม่มีการมสิทธิ์ 16-20 ไร่	15	8.3
ไม่มีการมสิทธิ์มากกว่า 20 ไร่	14	7.7
รวม	181	100.0

** ประชากรในกลุ่มไม่มีการมสิทธิ์ในที่ดิน จะรวมทั้งผู้ไม่มีที่ทำกินด้วย

11.3 ที่ดินรวมทั้งหมด

ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีที่ดินทำกินโดยเฉลี่ย 20.9 ไร่/ครัวเรือน ในกลุ่มประชากรทั้งหมดนี้ พบว่าร้อยละ 44.8 มีที่ทำกิน 1-10 ไร่ เป็นของตนเอง รองลงมาคือ ร้อยละ 24.9 มีที่ทำกิน 11-20 ไร่ ร้อยละ 17.7 ไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง ร้อยละ 9.9 มีที่ทำกิน 21-30 ไร่ ร้อยละ 1.1 มีที่ทำกิน 31-40 ไร่ และมีที่ทำกินมากกว่า 50 ไร่ และร้อยละ 0.6 มีที่ทำกิน 31-40 ไร่ (ดูตารางที่ 25)

ตารางที่ 25 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามการถือครองพื้นที่ทำกินทั้งหมด

ที่ดินรวมทั้งหมด	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีที่ทำกิน	32	17.7
มีที่ทำกิน 1-10 ไร่	81	44.8
มีที่ทำกิน 11-20 ไร่	45	24.9
มีที่ทำกิน 21-30 ไร่	18	9.9
มีที่ทำกิน 31-40 ไร่	2	0.6
มีที่ทำกิน 41-50 ไร่	2	1.1
มีที่ดินมากกว่า 50 ไร่	2	1.1
รวม	181	100.0

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามการศึกษาวิจัย

เรื่อง การจัดการประชุมชนขององค์กรท้องถิ่น
กรณีศึกษาหมู่บ้านในเขตลุ่มน้ำท้ายทราย จังหวัดขอนแก่น

เก็บข้อมูลเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.2538
ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....นามสกุล.....
บ้านเลขที่.....บ้าน.....หมู่ที่.....
ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัดขอนแก่น
บันทึกผู้สัมภาษณ์.....
.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานด้านสถานภาพและเศรษฐกิจสังคม

คำชี้แจง : โปรดกาเครื่องหมาย / ลงในช่อง () หรือเติมข้อความลงใน

ช่องว่างให้ตรงกับข้อคิดเห็นของท่านมากที่สุด

1) เพศ 1 () หญิง 2 () ชาย []

2) อายุ.....ปี

3)ฐานะผู้ให้สัมภาษณ์ในครอบครัว

1 () หัวหน้าครอบครัว 2 () ภรรยา

3 () ลูกสาว/ลูกชาย 4 () ลูกเขย/สะใภ้

5 () อื่น ๆ (ระบุ)..... []

4) ระดับการศึกษา

1 () ไม่ได้เรียนหนังสือ 2 () จบ ป.4

3 () จบ ป.6 หรือ ป.7 4 () จบ มศ.3, ม.4 หรือเทียบเท่า

5 () จบ มศ.5, ม.6 หรือเทียบเท่า 6 () จบ ปวช. หรือปวส.

7 () อื่น ๆ (ระบุ)..... []

5) สถานภาพสมรส

1 () โสด	2 () แต่งงานอยู่ด้วยกัน
3 () แต่งงานแยกกันอยู่	4 () หย่า
5 () หม้าย	6 () อื่น ๆ (ระบุ)..... []

6) อาชีพหลัก (อาชีพที่ทำรายได้ให้ครอบครัวสูงสุด)

1 () ทำนา	2 () ทำไร่
3 () เลี้ยงสัตว์	4 () รับจ้าง/บริการ
5 () ค้าขาย	6 () รับราชการ
7 () อื่น ๆ (ระบุ).....	[]

7) รายได้ครอบครัวในปีที่ผ่านมา (ปีเพาะปลูก 2537/38)

เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ก) ทำนา ได้ข้าว.....ถึง	คิดเป็นเงิน.....บาท
ข) ทำไร่อ้อย	"บาท
ค) ทำไร่ข้าวโพด	"บาท
ง) ทำไร่ถั่วเหลือง	"บาท
จ) ทำไร่มันสำปะหลัง	"บาท
ฉ) ปลูกพืชฤดูแล้ง/ปลูกผัก/ข้าวโพดหวาน	"บาท
ช) เลี้ยงสัตว์	"บาท
ซ) ค้าขาย	"บาท
ด) รับจ้าง/ช่าง/บริการ	"บาท
ญ) ประมง/ขายปลา	"บาท
ฎ) หัตถกรรม/ทอผ้า/จักสาน	"บาท
ฏ) บุตร/หลานส่งเงินมาให้	"บาท
ฐ) อื่น ๆ (ระบุ).....	"บาท

รวมรายได้ทั้งหมดบาท

[] [] [] [] [] [] []

8) จำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด.....คน

[] [] []

- 9) จำนวนสมาชิกที่อยู่ในวัยแรงงาน (อายุ 13-65 ปี) ทั้งหมด.....คน [1C 1]
- 10) ในปีเพาะปลูก 2537/38 มีสมาชิกวัยแรงงานอาศัยอยู่ในครัวเรือน....คน [1C 1]
- 11) จำนวนที่ดินทำกินถือครองทั้งหมด
- 11.1 มีกรรมสิทธิ์ นส.3ก.ไร่ [1C 1]
- 11.2 ยังไม่ได้รับกรรมสิทธิ์ไร่ [1C 1]
- รวมทั้งหมดไร่ [1C 1C 1]

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของชาวบ้านต่อการจัดการป่าชุมชน โดยแยกประเภทความคิดเห็นออกเป็น 4 ประการคือ ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานป่าชุมชนของหมู่บ้าน
 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากป่าชุมชน ความคิดเห็นเกี่ยวกับป่าชุมชน
 ในอนาคต ปัญหาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างที่ตรงความรู้สึก หรือความคิดเห็นของท่าน
 มากที่สุดเพียงข้อเดียว

(1) ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานป่าชุมชนของหมู่บ้าน

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1.1 คณะกรรมการที่ทำหน้าที่ดูแลรักษาป่าชุมชน ปฏิบัติงานได้อย่างดียิ่ง				
1.2 คณะกรรมการดูแลป่าชุมชนจัดสรรการใช้ประโยชน์ จากป่าชุมชนได้อย่างยุติธรรม				
1.3 ทำเลที่ตั้งป่าชุมชนอยู่ห่างจากหมู่บ้านเกินไป				
1.4 พื้นที่ป่าชุมชนที่มีอยู่ในปัจจุบันเพียงพอกับ ความต้องการของหมู่บ้าน				
1.5 พื้นที่ป่าชุมชนควรมีกรรมสิทธิ์ถูกต้องตามกฎหมาย เช่น นส.3ก. หรือใบอนุญาตให้ใช้ประโยชน์				

(2) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน

กิจกรรม	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ได้ใช้ประโยชน์
2.1 ท่านได้รับประโยชน์จากป่าชุมชนในด้านต่าง ๆ คือ				
2.1.1 ปลูกพืชแซม เช่น พริก ข้าวโพด ถั่วเหลือง ในพื้นที่ป่าชุมชน				
2.1.2 เก็บกิ่งไม้แห้งมาทำฟืน				
2.1.3 เก็บเกี่ยวหญ้าสำหรับเลี้ยงสัตว์				
2.1.4 เก็บหาอาหารธรรมชาติ เช่น พน่อไม้ ผักหวาน				
2.1.5 เก็บหาสมุนไพร เช่น ว่าน ฟ้าทะลายโจร				
2.1.6 เป็นแหล่งไม้ใช้สอยสำหรับครัวเรือน				
2.2 ประโยชน์ต่อหมู่บ้านโดยส่วนรวม				
2.2.1 เป็นแหล่งไม้ใช้สอยเพื่อกิจกรรมของส่วนรวม เช่น สร้างกุฏิ ศาลาการเปรียญ				
2.2.2 เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เกิดความสามัคคีในหมู่บ้าน				
2.2.3 เป็นแหล่งรายได้ของหมู่บ้าน เช่น ตัดไม้ขาย				
2.2.4 ใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม เช่น การเผาศพ				
2.2.5 เป็นสถานที่เลี้ยงสัตว์ร่วมกันของหมู่บ้าน				
2.3 ประโยชน์ต่อชุมชนภายนอกระดับตำบล				
2.3.1 ทำให้หมู่บ้านอื่นเกิดความตระหนักต้องการพัฒนาป่าชุมชน				
2.3.2 มีการกำหนดข้อตกลงในการใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างชุมชน				
2.3.3 ช่วยกระตุ้นให้เกิดเครือข่ายองค์กรท้องถิ่น เพื่อการจัดการป่าชุมชนเพิ่มขึ้น				

(3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับป่าชุมชนในอนาคต

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
3.1 อนาคตป่าชุมชนจะเป็นแหล่งรายได้สำหรับ กองทุนพัฒนาหมู่บ้าน				
3.2 หมู่บ้านของเราจะเป็นตัวอย่างแก่หมู่บ้านอื่น ในการจัดการป่าชุมชน				
3.3 สภาตำบลควรกำหนดแผนการ ปลูกต้นไม้เพื่อฟื้นฟูป่าชุมชนทุกปี				
3.4 การพัฒนาป่าชุมชนควรเน้นการปลูกป่าในเชิง เศรษฐกิจ เช่น ยูคาลิปตีส เพื่อเพิ่มรายได้ ให้แก่ชุมชน				
3.5 การพัฒนาป่าชุมชนควรเน้นการอนุรักษ์ป่า ธรรมชาติที่มีอยู่แล้ว				
3.6 ส่วนราชการควรจัดสรรงบประมาณพัฒนาป่าชุมชน ในหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง				

(4) ปัญหาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

4.1 ปัญหาการจัดการป่าชุมชน.....

.....

.....

4.2 ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ระดับการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการจัดการป่าชุมชน

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงที่ท่านมีส่วนร่วม
ในกิจกรรมป่าชุมชนมากที่สุดข้อเดียว

กิจกรรม	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	เคยเป็นบางครั้ง	ไม่เคยปฏิบัติเลย
ท่าน ได้ปฏิบัติหน้าที่เหล่านี้มากน้อยเพียงใด				
1. ไม่ตัดต้นไม้ในเขตป่าชุมชนและป่าอนุรักษ์ของหมู่บ้าน				
2. บอกผู้อื่น ไม่ให้ตัดต้นไม้ในเขตป่าชุมชนและเขตป่าอนุรักษ์ของหมู่บ้าน				
3. เข้าร่วมประชุมเพื่อรับทราบความเคลื่อนไหวกิจกรรมป่าชุมชนของหมู่บ้าน				
4. ร่วมกิจกรรมการปลูกต้นไม้ในเขตป่าชุมชน				
5. ให้การสนับสนุนด้านวัตถุ เช่น กล้าไม้ ปุ๋ย และวัสดุอื่น ๆ สำหรับการปลูกป่าชุมชน				
6. ร่วมเสียสละเงินทุนเพื่อพัฒนาป่าชุมชน เช่น การทำแนวกันไฟ				
7. ดูแลรักษาป่าชุมชน เช่น รดน้ำ การกำจัดวัชพืช ตัดแต่งกิ่งไม้ ฯลฯ				
8. ร่วมกำหนดเขตป่าชุมชนของหมู่บ้าน				
9. ร่วมกำหนดระเบียบและกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมดูแลรักษาป่าชุมชน				
10. เสนอปัญหาและวางแผนกิจกรรมเกี่ยวกับป่าชุมชน				

ภาคผนวก ค

แนวทางการสัมภาษณ์ (interview guide)

การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการป่าชุมชนขององค์กรท้องถิ่น :
กรณีศึกษาหมู่บ้านในเขตลุ่มน้ำห้วยทราย

1. ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

1.1 ประวัติหมู่บ้าน

- 1.2 สภาพทั่วไป
- ภูมิประเทศ/ภูมิอากาศ
 - ทรัพยากร/การใช้ที่ดิน/ระบบการปลูกพืช
 - คลื่นเรือน/ประชากร
 - เศรษฐกิจ/สังคม
 - วัฒนธรรม/ประเพณี

2. ข้อมูลการรวมกลุ่มทางสังคม

- 2.1 ประเภทกลุ่มในหมู่บ้าน (กลุ่มสังคม ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ)
- 2.2 กลุ่มที่มีลักษณะเด่นด้านการจัดการทรัพยากรในชุมชน
(ภาพรวมทรัพยากรดิน-น้ำ-ป่าไม้)
- 2.3 กลุ่มที่มีความสำคัญต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้มีอะไรบ้าง

3. ข้อมูลการจัดองค์กรของกลุ่มด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน

- 3.1 ความเป็นมา
- 3.2 วัตถุประสงค์
- 3.3 โครงสร้างกลุ่ม (สมาชิก/เงื่อนไขการเข้าร่วม)
- 3.4 การดำเนินงานของกลุ่ม
- 3.5 การควบคุมกลุ่ม (กติกาและกฎระเบียบต่าง ๆ)
- 3.6 ปัญหาอุปสรรคภายในกลุ่ม
- 3.7 ปัญหาเรื่องทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนคืออะไร
- 3.8 แนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการป่าไม้

ภาคผนวก ง

1. แผนการก่อตั้งชุมชนบ้านห้วยม่วง
2. แผนที่หมู่บ้านห้วยม่วง
3. กลุ่มองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการป่าไม้ บ้านห้วยม่วง

1. แผนการก่อตั้งชุมชนบ้านห้วยม่วง

พื้นที่ตั้งหมู่บ้านห้วยม่วงเป็นป่าที่กำลังเสื่อมโทรม เพราะในอดีตปี 2500 เป็นต้นมา เคยมีบริษัทสัมปทานตัดไม้ เข้ามาดำเนินงานในพื้นที่และมีเส้นทางชักลากไม้ผ่านใกล้หมู่บ้าน ในปี พ.ศ. 2516 เริ่มมีครอบครัวของชาวบ้านในเขตอำเภอชุมแพ อพยพเข้ามาตั้งรกราก อยู่ 3 ครอบครัว สภาพพื้นที่ขณะนั้นเป็นป่าโปร่งมีไม้ไผ่อยู่มาก ไม้ยืนต้นส่วนหนึ่งถูกตัดฟันจากการสัมปทาน ต่อมาปี พ.ศ. 2518 มีครอบครัวของ นายจันทร์ แก้วเหลา นายเปลี่ยน เจริญภูเขียว พร้อมญาติ ๆ อพยพเข้ามาอาศัยเพิ่มขึ้น การตั้งบ้านเรือนกระจัดกระจายอยู่ตามที่ไร่ รวม 15 ครอบครัว บางครอบครัวได้อพยพออกไป ปี พ.ศ. 2519 มีครอบครัว อพยพมาจาก จ.ชัยภูมิ จ.อุดรธานี และจ.ขอนแก่น ส่วนใหญ่ต่างคนก็ต่างอพยพมาโดยไม่รู้ จักหรือสนิทสนมกันเลย เช่น กลุ่มบ้านหนองเพือดแอ่ อ.คอนสวรรค์ จ.ชัยภูมิ มีครอบครัว สนิทสนมกัน 5 ครอบครัว ในระยะนี้มีครัวเรือน 40 ครัวเรือน มี นายจันทร์ แก้วเหลา เป็นผู้นำสำคัญของหมู่บ้าน ต่อมาทางราชการได้ส่ง ตชด. เข้ามาช่วยเหลือและร่วมกับกลุ่ม ชาวบ้านสร้างโรงเรียนชั่วคราวและ ตชด. ทำหน้าที่เป็นครูสอน ระยะนี้มีครัวเรือนเพิ่ม มากขึ้นถึง 70 ครัวเรือนชาวบ้านได้ขยายพื้นที่ทำกินลึกเข้าไปในเขตป่าทางทิศเหนือหมู่บ้าน มีการปลูกข้าวโพด ปีพ.ศ. 2523-2525 เป็นช่วงที่มีการอพยพเข้ามาอาศัยมากที่สุดถึง 200 ครัวเรือน โดยอพยพมาจากบ้านฝั่งแดง อ.นาแก จ.อุดรธานี จะมีกลุ่มเครือญาติถึง 6 ครอบครัว ตชด. ได้ย้ายออกไปและมีครูประชาบาลมาสอนแทน ปี พ.ศ. 2527 มีการ เลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านเป็นครั้งแรก ผู้ที่ได้รับเลือกคือ นายพรม ศรีคำมูล พร้อมกับตั้งตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน และกรรมการฝ่ายต่าง ๆ อีก 8 คน ระยะนี้ได้แยกหมู่บ้านออกจาก อ.ชุมแพ ปี พ.ศ. 2529 สมเด็จพระบรมราชชนนี ได้เสด็จเข้ามาเยี่ยมเยือนราษฎร สถาน

ที่รับเสด็จคือ โรงเรียนชินอนุสรณ์ มีชาวบ้านจากหมู่บ้านใกล้เคียงมาเข้าเฝ้ารับเสด็จค่อนข้างมาก เช่น บ้านวังยาว บ้านชำทองเหนือ ชำทองใต้ และบ้านทรัพย์สมบูรณ์ จำนวน 2,000 กว่าคน ปี พ.ศ.2532 ได้แยกหมู่บ้านออกเป็น 2 หมู่ คือ บ้านห้วยม่วง และบ้านโนนสะอาด มีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านคนใหม่ ผู้ที่ได้รับเลือกคือ นายจันทร์ แก้วเหลา และตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านอีก 4 คน คือ ฝ่ายปกครอง 2 คน และฝ่ายรักษาความสงบอีก 2 คน ส่วนกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ยังคงไว้เช่นเคย

ตารางที่ 28 แสดงวิวัฒนาการก่อตั้งชุมชน บ้านห้วยม่วง และการเปลี่ยนแปลง

ปี พ.ศ.	เหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลง
2511	- เริ่มมีครอบครัวอพยพมาตั้งอยู่ใกล้ลำห้วยม่วง โดยมาจากบ้านปากกล้วย 3 ครอบครัว และมาจากนอกพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทรายอีก 5 ครอบครัว
2513-14	- ชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียงเริ่มอพยพมาทำไร่ มีการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และมันสำปะหลัง
2515-16	- มีองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) เข้ามาตัดไม้ และชักลากไม้ผ่านบ้านห้วยม่วง
2517-18	- ชาวบ้านอพยพเข้ามาอาศัยอยู่มาก ส่วนใหญ่มาจาก ขอนแก่น อุดรธานี และกาฬสินธุ์ มีกลุ่มที่เป็นแกนนำสำคัญ 17 ครอบครัว มีการนำถั่วแดงเข้ามาปลูกบางส่วน
2519	- ตชด. เข้ามาประจำพื้นที่ ตั้งโรงเรียนชั่วคราว และมีการพัฒนาหมู่บ้าน
2521	- ชาวบ้านร่วมกันสร้างวัดเวฬุวันภายในหมู่บ้าน
2523	- ขุดลอกฝายห้วยม่วง และสร้างถนนลูกรังเชื่อมระหว่างบ้านวังยาว-ห้วยม่วง
2525	- สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีได้พระราชทานเงินสร้างโรงเรียน
2526	- ชาวบ้านร่วมกับพระภิกษุวัดเขาสามยอด สร้างฝายดินบริเวณห้วยม่วง และในปี ตชด. เริ่มย้ายออกไป โรงงานน้ำตาลภูเขียวเริ่มดำเนินการ

ตารางที่ 26 แสดงวิวัฒนาการก่อตั้งชุมชน บ้านห้วยม่วง และการเปลี่ยนแปลง (ต่อ)

ปี พ.ศ.	เหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลง
	มีการปลูกอ้อยในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทราย
2527	- แยกหมู่บ้านออกจากเขตการปกครองของบ้านวังยาว และขึ้นตรงต่อ อำเภอภูผาม่าน
2529	- สมเด็จพระศรีนครินทร์ราชชนนีและสมเด็จพระพี่นางเธอ เจ้าฟ้า กัลยาณิวัฒนา เสด็จมาบ้านห้วยม่วง เริ่มปลูกถั่วเขียวใกล้แหล่งน้ำ
2530	- ชาวบ้านร่วมกันสร้างสถานีอนามัย โดยมีเงินผ้าป่าสามัคคี จาก อ.ชุมแพ สมทบ 100,000 บาท
2531	- ได้รับเงินงบประมาณจาก ส.ส. เพื่อสร้างหอกระจายข่าว และศาลา
2532	- หน่วยทหารสันติมิตร(สย.13) เข้ามาประจำพื้นที่ เริ่มปลูกถั่วเหลือง บางครัวเรือน และกรมชลประทานได้ริเริ่มสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยม่วง
2533	- แยกหมู่บ้านออกเป็น 2 หมู่ คือ บ้านห้วยม่วง หมู่ 3 โนนสะอาด หมู่ 4 และตั้งตำบลใหม่ มีโครงการหมู่บ้านป่าไม้ เข้ามาดำเนินงานภายใต้ชื่อโครงการพัฒนาป่าดงลาน 5
2534-35	- โครงการจัดสรรที่ทำกินให้แก่ราษฎรผู้ยากไร้ (คจก.) เข้ามาดำเนินงาน มีการต่อต้านจากชาวบ้าน ระยะนี้ชาวบ้านปลูกถั่วเหลืองมากและมีพืชผักส่งโรงงานบางส่วน มีการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน
2536	- โครงการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) เข้ามาดำเนินงาน

3. กลุ่มองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการป่าไม้ บ้านห้วยม่วง

กลุ่มที่มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการป่าไม้ ของหมู่บ้านห้วยม่วงมีอยู่ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มกรรมการหมู่บ้าน และกลุ่มมัคทายกวัด ในบรรดากลุ่มเหล่านี้จะมีสมาชิกกลุ่มบางคนร่วมกันกำหนดเขต ป่าชุมชนเขาสามยอต และเลือกตั้งสมาชิกเข้ามาบริหารงาน เรียกว่า กลุ่มป่าชุมชนเขาสามยอต รายละเอียดแต่ละกลุ่ม คือ

3.1 กลุ่มกรรมการหมู่บ้าน

สมาชิกกลุ่มกรรมการหมู่บ้านห้วยม่วงมีอยู่ 14 คน พบว่าสมาชิกกลุ่มไม่มีการดำรงตำแหน่งทางสังคมควบคู่กันตั้งแต่ 2 ตำแหน่งขึ้นไปแต่สมาชิกที่รับผิดชอบกิจกรรมหลายอย่างในหมู่บ้านมากที่สุด คือ นายสุวรรณ แสงภักดี รับผิดชอบกิจกรรมมากถึง 6 ประเภท เช่น เป็นกรรมการพัฒนาและวัฒนธรรม กรรมการป่าชุมชน หมอสู่วัยุ ประธานสหกรณ์ เกษตรอำเภอ เกษตรตัวอย่างและทายกวัด ซึ่งเป็นสมาชิกผู้อาวุโสมีอายุมากที่สุด มีประสบการณ์เป็นผู้ใหญ่บ้านมาแล้ว 9 ปี คุณสมบัติสำคัญของคณะกรรมการหมู่บ้านห้วยม่วงคนอื่น ๆ มีดังนี้ สมาชิกที่มีอายุน้อยที่สุด คือ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายป้องกัน มีอายุเพียง 26 ปี (สถานภาพโสด) และสมาชิกที่มีอายุสูงที่สุดคือ หัวหน้าฝ่ายศึกษาและวัฒนธรรม มีอายุ 67 ปี ภูมิสำเนาเดิมของคณะกรรมการส่วนใหญ่จะมาจาก จ.ชัยภูมิ (มีอยู่ 4 คน) รองลงมา คือ จ.ขอนแก่น อาศัยอยู่ในชุมชนนานที่สุดเป็นเวลา 20 ปี และน้อยที่สุด 7 ปี การศึกษาสูงสุดของสมาชิกคือ ม.6 (มีอยู่ 2 คน) รองลงมาคือ ม.3 โดยเทียบวุฒิจากกิจกรรมเอก และการศึกษาต่ำสุด คือ ป.2 กรรมการสิทธิ์ถือครองที่ดินสูงสุด 30-32 ไร่ ส่วนสมาชิกที่ไม่มีที่ทำกินเลย มีอยู่ 4 ราย ตำแหน่งที่มีภาระงานน้อยที่สุด คือ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายป้องกัน (1 ตำแหน่ง) สำหรับสมาชิกกลุ่มที่ทำงานให้กับโครงการพัฒนาป่าไม้ในพื้นที่มีอยู่ 3 คน คือ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายป้องกันและรักษาความสงบ หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการและสังคมและหัวหน้าฝ่ายพัฒนา ซึ่งถ้าหากหมู่บ้านมีการกิจสำคัญ สมาชิกเหล่านี้ก็จะขอหยุดงานเพราะเป็นลูกจ้างรายวันของโครงการป่าไม้ ตำแหน่งที่ได้รับเงินเดือนประจำจากทางราชการ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 4 คน สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ ถ้าหากได้เข้าร่วมประชุมสภาตำบลก็จะมีเบี้ยประชุมครั้งละ 100 บาท/เดือน ส่วนตำแหน่งหัวหน้ากรรมการฝ่ายต่างๆ จะเป็นการทำงานอาสาสมัครพัฒนาหมู่บ้านเท่านั้น ส่วนตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายสาธารณสุขจะมีรายได้

พิเศษจากการเป็นหมอยาประจำหมู่บ้านมีการขายยา จัดยาและรักษาโรค เจ็บป่วยบางโรค
ในหมู่บ้าน ซึ่งได้ผ่านการอบรมจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ตารางที่ 27 รายชื่อคณะกรรมการหมู่บ้านห้วยม่วง อ.ภูผาม่าน ปี พ.ศ.2537

ชื่อ-สกุล	อายุ	ภูมิลำเนาเดิม	อาศัยอยู่ในชุมชนนาน (ปี)	การศึกษา	ตำแหน่งทางสังคม	กรรมสิทธิ์ถือครอง (ไร่)
นายจันทร์ แก้วเพลา	56	อุบล-ราชธานี	20	ป.6	ฅน., ประธานกลุ่มป่าชุมชน, สมาชิกสภาตำบล	30
นายเคน พลอาจ	48	มหาสาร-คาม	9	ม.3 (ธรรมเอก)	ผู้ทรงคุณวุฒิ, สมาชิกสภาตำบล	18
นายจินดา สันศิริ	39	กาฬสินธุ์	17	ป.4	ผช.ฝ่ายปกครอง สมาชิกป่าชุมชน, กว.น้ำ	30
นายเทริญ กานแก้ว	39	อุดรธานี	10	ป.6	ผช.ฝ่ายปกครอง สมาชิกป่าชุมชน	-
นายเรียม แจ่มทอง	38	ขอนแก่น	7	ป.4	ผช.ฝ่ายป้องกัน	-

ตารางที่ 27 รายชื่อคณะกรรมการหมู่บ้านห้วยม่วง อ.ภูผาม่าน ปี พ.ศ.2537 (ต่อ)

ชื่อ-สกุล	อายุ	ภูมิลำเนาเดิม	อาศัยอยู่ในชุมชนนาน (ปี)	การศึกษา	ตำแหน่งทางสังคม	กรรมสิทธิ์ถือครอง (ไร่)
นายสมพงษ์ ถนอมขวัญ	26	ขอนแก่น	20	ม.6	ผช.ฝ่ายป้องกัน ทำงานโครงการป่าไม้	8
นายเสาร์ อุดทา	63	ชัยภูมิ	14	ป.2	กม.การคลัง ทายกวัด สมาชิกป่าชุมชน	18
นายประมวล เศษสิริ	43	อุดรธานี	16	ป.4	กม.สาธารณสุข อสม. หมอประจำหมู่บ้าน	12
นายสุวรรณ แสงภักดี	67	มหาสารคาม	7	ป.6 (ธรรมเอก)	กม.ศึกษาและวัฒนธรรม ทายกวัด หมอสูชั้วญ สมาชิกป่าชุมชน ประธานสหกรณ์อำเภอ ภูผาม่าน	9

ตารางที่ 27 รายชื่อคณะกรรมการหมู่บ้านห้วยม่วง อ.ภูพาน ปี พ.ศ.2537 (ต่อ)

ชื่อ-สกุล	อายุ	ภูมิลำเนาเดิม	อาศัยอยู่ในชุมชนนาน (ปี)	การศึกษา	ตำแหน่งทางสังคม	กรรมสิทธิ์ถือครอง (ไร่)
นายวิยนต์ ประยูรคำ	45	ชัยภูมิ	18	ป.4 (ธรรมโท)	เกษตรตัว อย่าง กม.สวัสดิ การฯ สมาชิกป่าชุมชน กม.น้ำ ทำงานป่าไม้	-
นายสาคร โพธิกมล	29	ขอนแก่น	16	ม.6	กม.ฝ่ายเกษตร เกษตรประ จำหมู่บ้าน	20
นายแปลก นาคคำ	50	ชัยภูมิ	18	ป.4	กม.พัฒนา สมาชิกป่าชุมชน ทำงานป่าไม้	-
นายจำลอง เดิมพยอม	44	สุรินทร์	7	ป.4	กม.ปกครอง สมาชิก ป่าชุมชน	32
นายสมพงษ์ สวัสดิ์รักษ์	55	ชัยภูมิ	16	ป.3	กม.ป้องกัน สมาชิก ป่าชุมชน กม.น้ำ	7

3.2 กลุ่มป่าชุมชนเขาสามยอต

กลุ่มป่าชุมชนเขาสามยอตบ้านห้วยม่วง ประกอบด้วยกลุ่มมัททายกวัด ประสานงานร่วมกับกลุ่มคณะกรรมการหมู่บ้าน ต่อมาได้ร่วมกันเจรจากับกลุ่มผู้บุกรุกเขตป่าเขาสามยอต ในช่วงปี 2534 โครงการวนศาสตร์ชุมชน มหาวิทยาลัยขอนแก่น เข้ามาดำเนินงานในพื้นที่ มีกลุ่มมัททายกระษัตริ์นั้นประกอบด้วย นายเสาร์ อุดทาท นายสุวรรณ แสงภักดี นายหนา กล้าหาญ นายสมบุรณ์ เพ็ญมูล และมีตัวแทนกรรมการหมู่บ้าน เช่น นายจันทร์ แก้วเหลา และนายสมบุรณ์ ไกรเวส ได้ร่วมมือกับโครงการวนศาสตร์ชุมชน ดำเนินโครงการขอขึ้นพื้นที่ป่าชุมชนออกจากเขตอุทยานแห่งชาติ และตั้งชื่อกลุ่มว่า "กลุ่มป่าชุมชนเขาสามยอต" หน้าที่ในการปฏิบัติงาน จะมีการประสานงานร่วมกับกลุ่มกรรมการหมู่บ้าน โดยจะมีประธานกลุ่ม ซึ่งเป็นผู้นำหมู่บ้านคอยกำกับดูแลกิจกรรมภายในกลุ่ม เช่น การเรียกประชุม การพิจารณาปลูกต้นไม้ การประสานกับหน่วยงานภายนอก การประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านร่วมปลูกป่า ถ้าหากกิจกรรมใดที่ประธานไม่สามารถจะปฏิบัติได้ด้วยตนเองจะมอบหมายงานให้สมาชิกคนอื่น ทำหน้าที่แทน

สมาชิกกลุ่มป่าชุมชนมี 15 คน มีนายจันทร์ แก้วเหลา เป็นประธาน ถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านการอบรมเกี่ยวกับป่าไม้ค่อนข้างมาก ลักษณะการอบรมส่วนใหญ่เกิดจากการสนับสนุนภายใต้โครงการนำร่องวนศาสตร์ชุมชน นอกจากนี้ยังมีชาวบ้านผู้ที่มีประสบการณ์ คือ นายสุวรรณ แสงภักดี, นายสมบุรณ์ เพ็ญมูล ส่วนสมาชิกกลุ่มคนอื่น ๆ ที่ให้ความร่วมมืออย่างสม่ำเสมอในการ ปลูกต้นไม้ ทำแนวกันไฟ ดูแลรักษาป่าไม้ คายหญ้าได้แก่ นายเสาร์ อุดทาท นายปลุก นาคคำ นายผัน แคนนาเพียง นายวิยนต์ ประยูรคำ และนายหนา กล้าหาญ สมาชิกกลุ่มอายุตั้งแต่ 45-67 ปี ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มมัททายกวัด สำหรับสมาชิกคนอื่น ๆ จะให้ความร่วมมือตามโอกาสสมควรเท่านั้น

ตารางที่ 28 รายชื่อคณะกรรมการป่าชุมชนเขาสามยอตในปัจจุบัน

ชื่อ-สกุล	อายุ(ปี)	ตำแหน่งในหมู่บ้าน		การอบรมด้าน ป่าไม้ (ครั้ง)
		อดีต	ปัจจุบัน	
นายจันทร์ แก้วเหลา	56	เลขบ. ประธานกลุ่ม สมาชิกสมต.	เลขบ. ประธานกลุ่ม สมาชิกสมต.	9
นายพวง วงษ์เส	53	ผช. ป้องกัน กม. น้ำ	ป่าชุมชน กม. น้ำ	2
นายสุวรรณ แสงภักดี	67	กม. ศึกษา ทนายกวัด หมอสูตร	กม. ศึกษา ทนายกวัด หมอสูตร, ป่าชุมชน	3
นายสมบุรณ์ ไกรเวส	45	กม. ฝ่าย ปกครอง	ป่าชุมชน กม. น้ำ	1
นายเสาร์ อุตทา	63	ทนายกวัด กม. น้ำ	ทนายกวัด กม. คลัง ป่าชุมชน	2
นายจินดา ชินศิริ	39	ผช. ปกครอง กม. น้ำ	ผช. ปกครอง ป่าชุมชน	1
นายแปลก นาคคำ	50	กม. พัฒนา	กม. พัฒนา ป่าชุมชน	1
นายสมบุรณ์ เพ็ญมุล	53	ผู้ทรงคุณวุฒิ ผช. ประธานน้ำ	ทนายกวัด ป่าชุมชน กม. น้ำ	2

ตารางที่ 28 รายชื่อคณะกรรมการป่าชุมชนเขาสามยอตในปัจจุบัน (ต่อ)

ชื่อ-สกุล	อายุ(ปี)	ตำแหน่งในหมู่บ้าน		การอบรมด้าน ป่าไม้ (ครั้ง)
		อดีต	ปัจจุบัน	
นายณัณ แคนนาเพียง	63	ทนายกวัด กม.น้ำ	ป่าชุมชน	1
นายสมพงษ์ สวัสดิวัฑฒ์	57	กม.น้ำ	กม.ป้องกัน ป่าชุมชน กม.น้ำ	-
นายวิวัฒน์ ประยงค์คำ	45	กม.สวัสดิการ	ป่าชุมชน กม.สวัสดิการ	-
นายจำลอง เต็มพยอม	45	-	ผช.ป้องกัน ป่าชุมชน	2
นายหนา กล้าหาญ	53	ทนายกวัด	ทนายกวัด ป่าชุมชน	1
นายบุญมี กุลบุตร	58	-	ป่าชุมชน	2
นายเหรียญ กานแก้ว	39	-	ผช.ปกครอง	1

ภาคผนวก จ

โครงการจัดการป่าชุมชน (เขาส้มข่อย)

บ้านห้วยม่วง ตำบลห้วยม่วง อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น

หลักการและเหตุผล

ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่อำนวยการประโยชน์ต่อมนุษยชาติในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ทางตรงต่อการดำรงชีวิตหรือประโยชน์ทางอ้อม ที่ทำให้มนุษย์อาศัยอยู่ในโลกอย่างสงบสุขได้ ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง เช่น ไม้ ถ่าน เครื่องเรือน สร้างเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ ฯลฯ ปัจจุบันป่าไม้ได้เริ่มหมดไป เนื่องจากประชากรมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น การหักล้างถางพงเพื่อทำไร่เลื่อนลอยในการประกอบอาชีพทำให้ป่าไม้หมดไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังที่ปรากฏอยู่ทั่วไปในขณะนี้ได้ก่อให้เกิดแนวความคิดในการร่วมกันรักษาพื้นที่ป่าไม้ ดังนั้นบ้านห้วยม่วง ต.ห้วยม่วง อ.มัญจาคีรี จ.ขอนแก่น ที่ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าดงลาน ในความรับผิดชอบของโครงการพัฒนาป่าดงลาน 5 ซึ่งอยู่ในเขตอนุรักษ์ลุ่มน้ำ 1 A ปัจจุบันกำลังอยู่ระหว่างการจัดเป็นหมู่บ้านป่าไม้และทำกินบางส่วน of ชาวบ้าน ประโยชน์ในพื้นที่ป่าเพื่อแก้ปัญหาการใช้ไม้ของชาวบ้านจึงจำเป็นต้องมีพื้นที่ป่าเพื่อแก้ปัญหาการขาดไม้ใช้สอยของชาวบ้าน ดังนั้นจึงมีการพัฒนาพื้นที่ป่าชุมชนเพื่อให้ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์และจัดการร่วมกัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ชุมชนมีป่าเป็นแหล่ง ไม้ใช้สอยและทดแทนทรัพยากรจากป่าที่สูญเสียไป
2. เพื่อให้ชาวบ้านได้มีการใช้ประโยชน์และ ไม้ใช้สอยในชุมชน
3. เพื่อให้ชาวบ้านมีการจัดองค์กรเพื่อกำหนดกฎระเบียบการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนร่วมกันได้

ดำเนินการ

1. เตรียมชุมชน

- 1.1 อบรมผู้นำกรรมการสภาตำบลให้แนวคิดในเรื่องป่าชุมชน
- 1.2 ผู้นำได้ถ่ายทอดแนวความคิดป่าชุมชนแก่ชาวบ้านผ่านการประชุม

ประจำเดือน

- 1.3 หัวหน้าโครงการพัฒนาปาดงลาน 5 ได้ให้ความรู้เรื่องป่าชุมชนในที่ประชุมชาวบ้าน
 - 1.4 จปป. ได้พบปะพูดคุยกระตุ้นชาวบ้านและกลุ่มผู้นำในเรื่องป่าชุมชน
 - 1.5 จัดอบรมคณะกรรมการผู้ดูแลรักษาอ่างเก็บน้ำให้แก่กรรมการน้ำ ซึ่งผลจากการอบรมทำให้มีความเข้าใจในเรื่องป่าชุมชนมากขึ้น ซึ่งมีการถ่ายทอดแนวคิดเรื่องป่าชุมชนสู่ชาวบ้านมากขึ้น
 - 1.6 คณะทำงานพื้นที่ จ.ขอนแก่น ได้พบปะกับชาวบ้านได้ถ่ายทอดความรู้เรื่องป่าชุมชน
 - 1.7 ผู้นำชุมชนได้กำหนดพื้นที่ที่จะปลูกป่าบริเวณเชิงเขาวัดสูง
 - 1.8 ผู้นำชุมชนได้เจรจายืมพื้นที่ที่จะปลูกป่ากับเจ้าของที่ดินเดิม การเจรจากับชาวบ้านยังมีข้อต่อรอง
 - 1.9 คณะทำงานพื้นที่ จ.ขอนแก่น ได้พบปะพูดคุยกับผู้นำเจ้าของพื้นที่เพื่อเจรจทำความเข้าใจเพื่อหาข้อยุติ
 - 1.10 จัดองค์กรชาวบ้านเพื่อร่วมวางแผนในการจัดการป่าชุมชน ซึ่งประกอบด้วย

ประธานกลุ่ม	นายจันทร์ แก้วเหลา
รองประธาน	นายบุญผ่อง วงษ์เส
กรรมการ	นายสุวรรณ แสงภักดี
เลขานุการ	นายสมบูรณ์ ไกยเวช
เหรัญญิก	นายเสาร์ อุททา
 - 1.11 เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในการปลูกป่าชุมชนแก่ชาวบ้าน โดยการพูดคุยอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการผ่านทางหอกระจายข่าว ป้ายนิเทศก์ แผ่นพับ
 - 1.12 ผู้นำประชุมชาวบ้านกำหนดชนิดของต้นไม้ที่จะปลูกและกำหนดวันเวลา
- สถานที่ดำเนินการ บริเวณเชิงเขาวัดสูง พื้นที่ 50 ไร่
- ระยะเวลา ตั้งแต่วันที่ 24 พฤษภาคม 2534 เป็นต้นไป
- งบประมาณ ได้รับสนับสนุนจากโครงการวนศาสตร์ชุมชนในประเทศไทย

ผู้รับผิดชอบ

1. คณะกรรมการป่าชุมชน
2. เจ้าหน้าที่ประสานงานชุมชนป่าไม้ โครงการนำร่องวนศาสตร์ชุมชนในประเทศไทย
3. หัวหน้าโครงการพัฒนาป่าดงลาน 4 และหัวหน้าโครงการพัฒนาป่าดงลาน 5

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ชาวบ้านมีป่าชุมชนสำหรับเป็นแหล่ง ไม้ใช้สอยและทดแทนทรัพยากรจากป่า
2. ชาวบ้านมีการจัดองค์กรและรู้จักกำหนดกฎระเบียบ ในการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน
3. ชาวบ้านได้มีการใช้ประโยชน์และมีไม้ใช้สอยในชุมชนต่อไป

กฎระเบียบป่าชุมชน

1. การปลูก

- 1.1 คณะกรรมการบริหารป่าชุมชน ได้จัดตั้งกลุ่มเพาะชำขึ้นในหมู่บ้าน
ร่วมกันปลูกป่าซึ่งจะแบ่งความรับผิดชอบเป็นล๊อต ๆ ไป
- 1.2 แบ่งการปลูกพืชแต่ละชนิดเป็นส่วน ๆ

2. การดูแลรักษา

- 2.1 เมื่อปลูกต้นไม้เรียบร้อยแล้วชาวบ้านจะต้องรดน้ำเมื่ออยู่ในสภาวะแห้งแล้ง
- 2.1 ชาวบ้านจะต้องช่วยกันระมัดระวังมิให้สัตว์เลี้ยงเข้าไปเหยียบย่ำต้นไม้
ในขณะที่ต้นไม้อายุเพียง 1-3 ปีเท่านั้น
- 2.2 ชาวบ้านจะต้องระวังไฟป่ามิให้ลุกลามมาถึงต้นไม้ที่ปลูก
- 2.3 ชาวบ้านร่วมแรงร่วมใจล้อมรั้วสวนป่า เพื่อป้องกันมิให้สัตว์เลี้ยงไป
เหยียบย่ำต้นไม้ที่ปลูกไว้

3. การใช้ประโยชน์จากป่า

- 3.1 ชาวบ้านที่มีสัตว์เลี้ยงสามารถรวมกลุ่มปลูกพืชและกำหนดให้ดูแลไม้ยืนต้น
ในแปลงที่ตนเองรับผิดชอบ ถ้าต้นไม้ตายก็ทำการแจ้งให้คณะกรรมการ
ทราบแล้วทำการปลูกซ่อม
- 3.2 ชาวบ้านสามารถตัดไม้ เพื่อนำไปใช้ในชุมชนได้
- 3.3 ชาวบ้านสามารถเก็บเห็ด เก็บเกี่ยวพืชในสวนป่าได้

3.4 เมื่อต้นไม้มียายุครบ 5 ปีขึ้นไป ชาวบ้านสามารถนำโค-กระบือเข้าไปเลี้ยงในป่าชุมชนได้ โดยมีให้สัตว์เลี้ยงทำลายต้นไม้อันปลูกเอาไว้

3.5 ได้ทำที่สาธารณะประโยชน์ในการเป็นป่าช้า

4. ข้อบังคับ

4.1 ห้ามชาวบ้านตัดต้นไม้อะไรและทำประโยชน์จากป่าก่อนได้รับอนุญาต

4.2 ห้ามชาวบ้านนำสัตว์ไปเลี้ยงในป่าชุมชนในขณะที่ต้นไม้มียังไม่โตพอ

4.3 ชาวบ้านจะต้องรวมกลุ่มกันจัดให้มีกิจกรรมการบำรุงรักษาดูแลป่าชุมชนให้เจริญเติบโตเต็มที่

4.4 ระดมแรงงานช่วยกันซ่อมต้นไม้ที่ตายแล้วและปลูกเพิ่มใหม่เพื่อให้มีต้นไม้มากขึ้น

4.5 ประสานงานกับหน่วยงานส่งเสริมกิจกรรมต่อเนื่องในระดับตำบล เพื่อวางแผนการใช้ประโยชน์จากป่า

4.6 ประโยชน์ส่วนรวมให้คณะกรรมการจัดการในป่าชุมชนได้

4.7 ชาวบ้านที่ต้องการตัดไม้จะต้องบอกคณะกรรมการให้ทราบเสียก่อน"

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ อุตสาหกรรมแห่งชาติผาม่าน จังหวัดเลย-ขอนแก่น

ที่ กษ 0713(กม)/454 วันที่ 20 พฤศจิกายน 2534

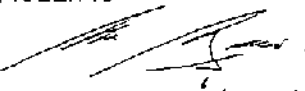
เรื่อง ขอขึ้นพื้นที่อุทยานแห่งชาติเพื่อโครงการปลูกป่าชุมชน

เรียน ผู้อำนวยการกองอุทยานแห่งชาติ

ตามที่อุทยานแห่งชาติผาม่าน ได้ร่วมประชุมชี้แจงในวันที่ 21 กันยายน 2534 กับคณะกรรมการโครงการวิจัยวนศาสตร์ชุมชน หัวหน้าโครงการพัฒนาป่าดงลาน 5 ได้ร่วมประชุมชี้แจงเรื่องการเตรียมการพื้นที่ป่าชุมชนของหมู่บ้านห้วยม่วง บ้านชำภูทองเหนือ บ้านชำภูทองใต้ ซึ่งเป็นผู้ครอบครองที่ดินจำนวน 13 คน ตามสำเนารายชื่อท้ายบัญชีที่แนบท้ายมาพร้อมนี้ ซึ่งที่ดินบริเวณดังกล่าวมีจำนวนประมาณ 50 ไร่และอยู่ในแนวเขตซึ่งมีการรังวัดเตรียมจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติผาม่าน ชาวหมู่บ้านดังกล่าวมีความต้องการจะได้อำนาจที่ดินดังกล่าวเป็นที่ปลูกป่าชุมชนสาธารณะประโยชน์เพื่อใช้สอยในอนาคต ได้แก่ หมู่บ้านห้วยม่วง บ้านชำภูทองเหนือ บ้านชำภูทองใต้ บ้านทรัพย์สมบูรณ์ บ้านห้วยซ้อ ท้องที่ตำบลห้วยม่วงกิ่งอำเภอผาม่าน จังหวัดขอนแก่น จำนวนประมาณ 5000 ไร่

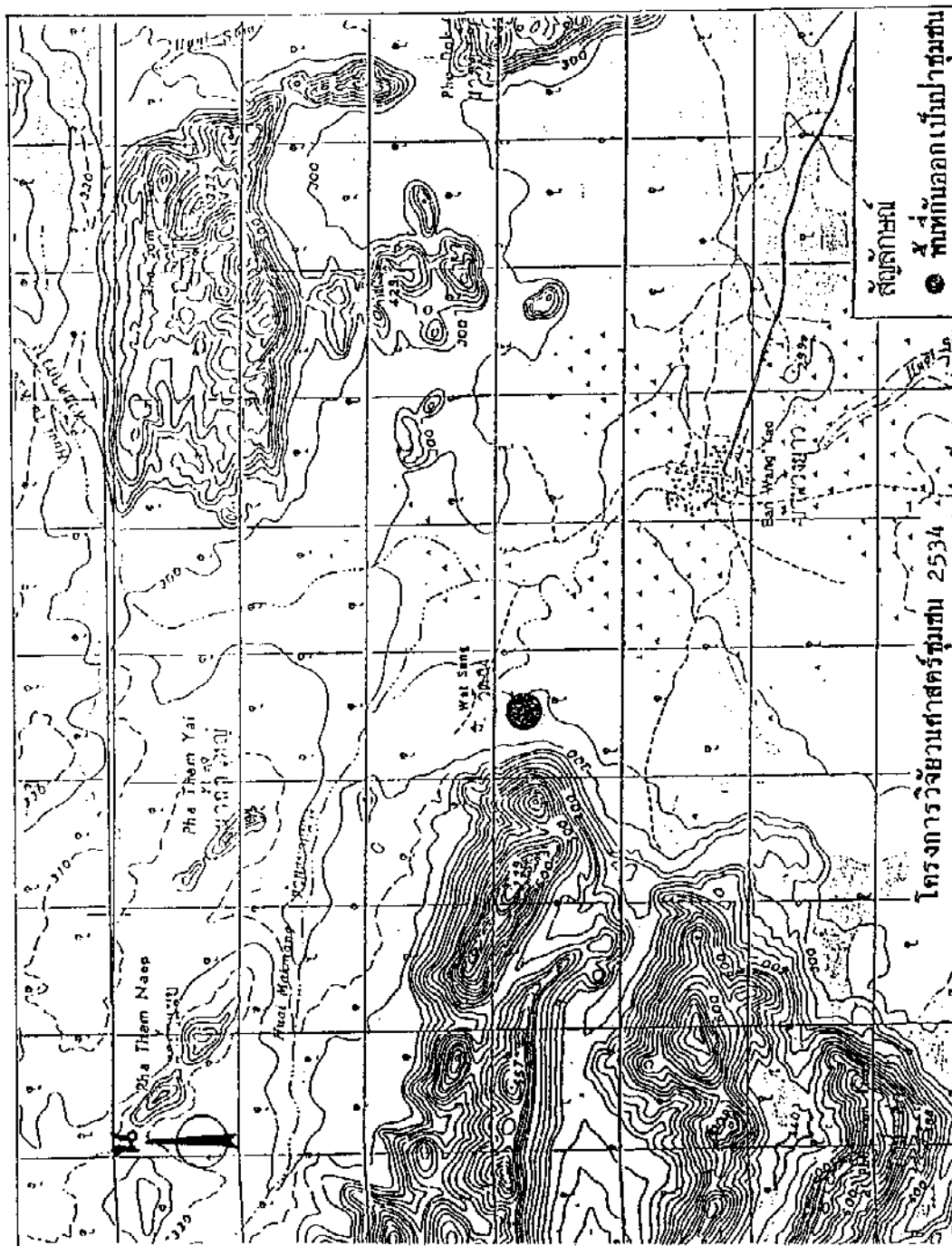
อุทยานแห่งชาติผาม่าน ได้พิจารณาเห็นว่าบริเวณพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม (เนื่องจากเป็นที่ทำกินของชาวบ้าน) ไม่มีป่าสมบูรณ์ ไม่เป็นพื้นที่ต้นน้ำ 1 เอ จึงน่าจะกันพื้นที่ดังกล่าวออก เพื่อมิให้เกิดปัญหามลพิษในอนาคตและใช้พื้นที่ให้เป็นประโยชน์กับส่วนรวมของหมู่บ้านดังกล่าว โดยอุทยานแห่งชาติผาม่าน ได้กันพื้นที่ออกแล้วตามแผนที่ แนบท้ายพระราชกฤษฎีกา แต่ยังไม่ได้ออกจากการรังวัด จึงเห็นสมควรให้กองอุทยานแห่งชาติประสานงานกับเจ้าหน้าที่รังวัด กองจัดการที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ ตามคำสั่งกรมป่าไม้ที่ 1114/2534 ลงวันที่ 14 มิถุนายน 2534 มาทำการรังวัดกันแนวเขตพื้นที่ดังกล่าวออกจากเขตอุทยานแห่งชาติผาม่าน พร้อมทั้งได้แนบสำเนานันทกนิยของชาวบ้าน และสำเนาโครงการจัดการป่าชุมชนมาพร้อมนี้แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาดำเนินการ

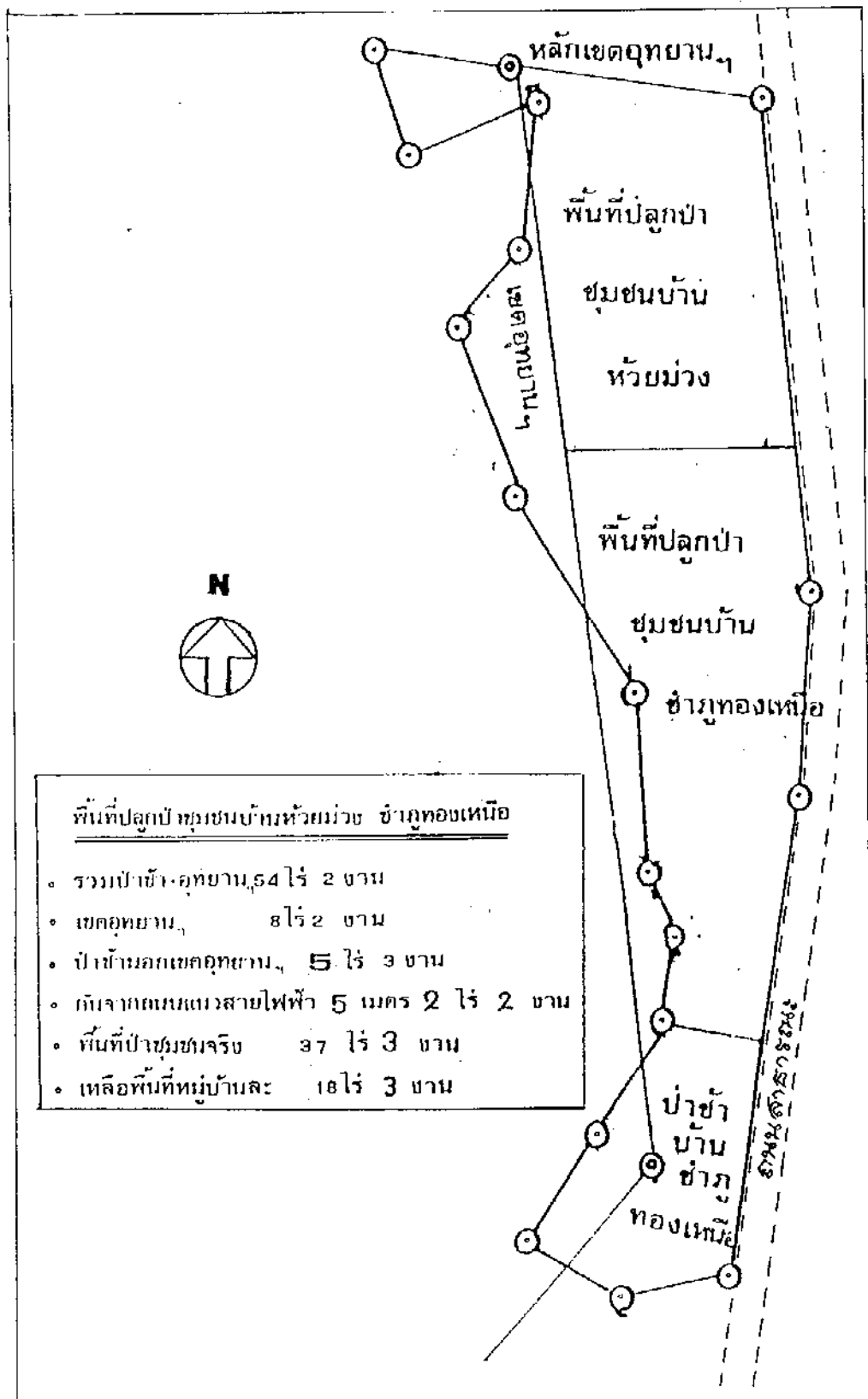

(นายพนม นงษ์สุวรรณ)

นักวิชาการป่าไม้ 4 กองอุทยานแห่งชาติ

ทำหน้าที่หัวหน้าอุทยานแห่งชาติผาม่าน

ภาพที่ 14 แสดงถึง^๖เขตป่าชุมชนแห่งชาติสามยอด

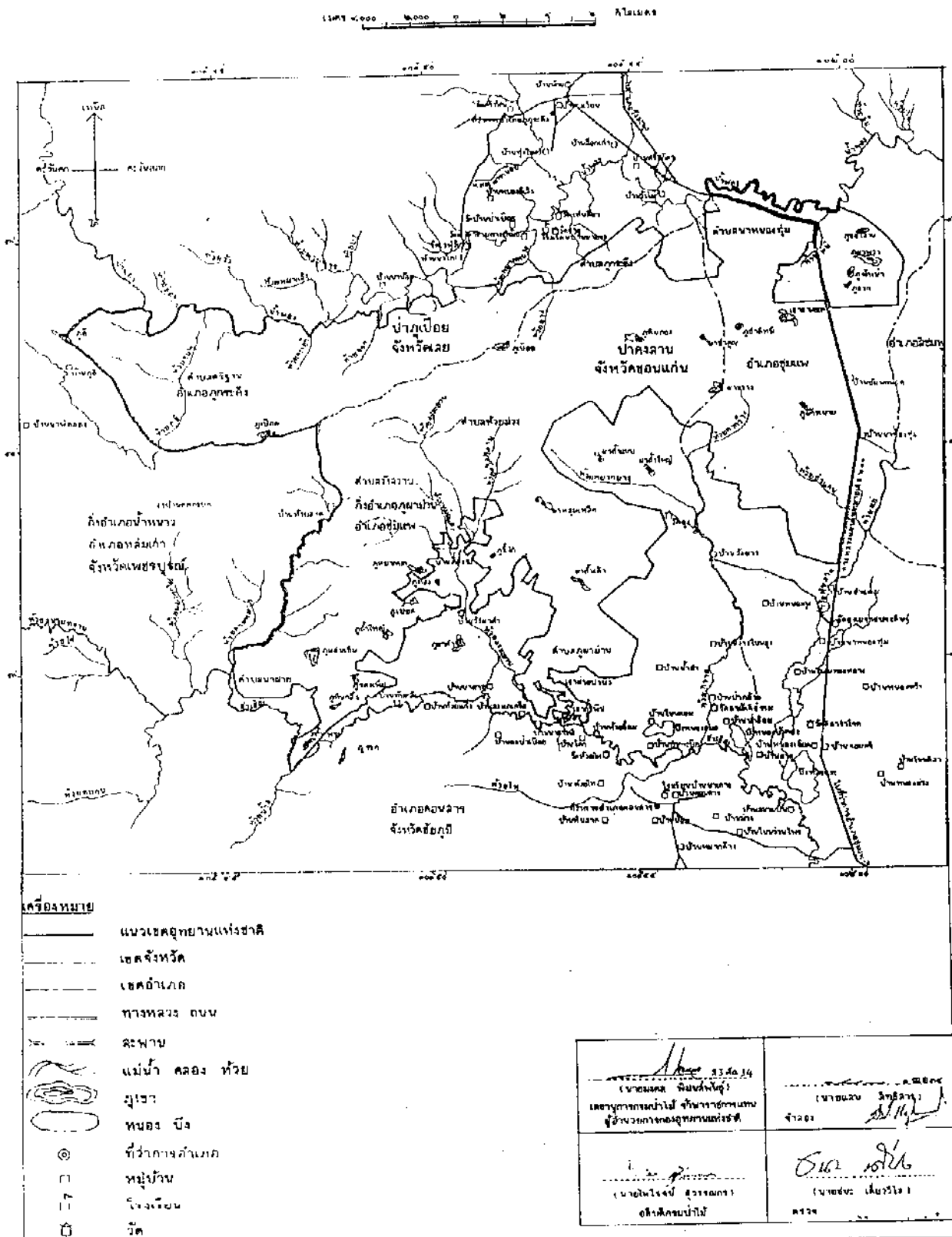

ภาพที่ 15 แสดงแนวเขตป่าชุมชนเขาสามยอด
ที่กั้นออกจากพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

เนื้อที่ประมาณ ๓๕๐ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๒๑๘,๘๐๐ ไร่

253

มาตราส่วน ๑ : ๒๐๐,๐๐๐

ภาพที่ 16 แสดงพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน
ตามทำนองพระราชกฤษฎีกา

ที่ ทม 0508/วช 247

โครงการวิจัยวนศาสตร์ชุมชน
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น 40002

20 พฤศจิกายน 2534

เรื่อง ขอกันพื้นที่ตามแนวเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน เพื่อจัดเป็นป่าชุมชน
เรียน ผู้อำนวยการกองอุทยานแห่งชาติ

ด้วยโครงการวิจัยวนศาสตร์ชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ร่วมกับกองจัดการที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ กรมป่าไม้ ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยและพัฒนาความสามารถของชาวบ้านในการจัดการป่าชุมชน เพื่อรองรับนโยบายของกรมป่าไม้ในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้โดยศึกษา และพัฒนาชุมชนในเขตโครงการพัฒนาป่าดงลาน 5 ต.ห้วยม่วง กิ่ง อ.ภูผาม่าน จ.ขอนแก่น มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532

ขณะนี้ได้มีการเตรียมการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติภูผาม่านในพื้นที่ดังกล่าว ทำให้ชาวบ้านห้วยม่วงและบ้านชำภูทองเหนือ มองเห็นความสำคัญของการจัดเตรียมป่าชุมชนสาธารณะเพื่อเป็นแหล่งไม้ใช้สอยในอนาคตชาวบ้านจึงได้ประชุมปรึกษาหารือร่วมกับหัวหน้าโครงการพัฒนาป่าดงลาน 5 กรมป่าไม้ และผู้แทนจากโครงการวิจัยวนศาสตร์ชุมชน มหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2534 และมีความเห็นร่วมกันว่า สมควรดำเนินการขอกันพื้นที่ทางทิศใต้ของวัดสูง ซึ่งอยู่ในแนวเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน จำนวน 50 ไร่ เป็นพื้นที่ป่าชุมชนสาธารณะ ทั้งนี้ผู้ครอบครองที่ดินดังกล่าวอยู่ ได้ลงนามตกลงยินยอมเป็นที่เรียบร้อยแล้วจึงบริเวณพื้นที่ที่ขอกันออกนี้ เป็นบริเวณซึ่งจะจัดทำเป็นโครงการป่าชุมชน ของชาวบ้านห้วยม่วงและชำภูทองเหนือ ตามคำสั่งของอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ที่ 1114/2534 ลงวันที่ 4 มิถุนายน 2534

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากเห็นชอบโปรดดำเนินการให้พนักงานรังวัดแนวเขตป่าอนุรักษ์ มาทำการปักแนวเขตป่าอนุรักษ์บริเวณวัดสูง บ้านห้วยม่วง ตำบลห้วยม่วง กิ่งอำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น ซึ่งอยู่ในเขตความรับผิดชอบของโครงการพัฒนาป่าดงลาน 5 ด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นางเยาวลักษณ์ อภิชาติวิมลภ)

หัวหน้าโครงการฯ

บันทึกยินยอมของชาวบ้าน
ที่วัดบ้านชำภูทองเหนือ บ้านชำภูทองเหนือ
ต.ห้วยม่วง กิ่ง อ.ภูผาม่าน จ.ขอนแก่น
21 กันยายน 2534

วันนี้เวลา 09.30-11.30 น. คณะอาจารย์โครงการวิจัยวนศาสตร์ชุมชน มหาวิทยาลัยขอนแก่น หัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน หัวหน้าโครงการพัฒนาป่าดงลาน 5 ได้ร่วมประชุมชี้แจงเรื่องการเตรียมการพื้นที่ป่าชุมชนของหมู่บ้านห้วยม่วง โดยมีชาวบ้านบ้านชำภูทองเหนือ บ้านห้วยม่วง ซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินร่วมรับฟังจำนวน 13 คน ดังรายชื่อท้ายบัญชีที่แนบมาพร้อม ซึ่งที่ดินบริเวณดังกล่าวมีจำนวนประมาณ 50 ไร่ และอยู่ในแนวเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ชาวบ้านห้วยม่วงและบ้านชำภูทองเหนือ มีความต้องการจะได้ที่ดินดังกล่าวเป็นที่ปลูกป่าชุมชนสาธารณะประโยชน์ เพื่อใช้สอยในอนาคต จึงได้ขอที่ดินจากเจ้าของที่ดิน โดยมีเจ้าหน้าที่ดังกล่าวข้างต้นชี้แจงข้อเท็จจริงและความจำเป็นพร้อมกัน โดยเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบแล้วเห็นสมควรที่จะทำเป็นป่าชุมชนได้ แต่ทั้งนี้จะต้องได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้ ให้มีการรังวัดแนวเขตกันพื้นที่ดังกล่าวออก เพื่อราษฎรจะได้ใช้ประโยชน์และจัดการกับป่าชุมชนได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นราษฎรที่เป็นเจ้าของที่ดินยินยอมยกที่ดินของตนให้เพื่อจัดเป็นป่าชุมชน และราษฎรที่ยินยอมเสียสละที่ดินนั้น หากไม่มีที่ดินทำกินที่อื่น ทางโครงการพัฒนาป่าดงลาน 5 จะนำเสนอโครงการ คจก. ในปี พ.ศ. 2535 ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ได้ชี้แจงปัญหาข้อข้องใจ และรายละเอียดให้ราษฎรเข้าใจโดยละเอียดแล้ว ทุกฝ่ายจึงลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

ตารางที่ 29 บันทึกรายชื่อชาวบ้านที่ยินยอมให้มีการปลูกป่าเป็นของชุมชน

ลงวันที่ 21 กันยายน 2534

ชื่อ-สกุล	ลายเซ็น	จำนวน (ไร่)
1.นายถนอม น้อยคอนสาร	ในใจ ถนอม	5 ไร่
2.นายแท่ง เขียวนารมย์	แท่ง เขียวนารมย์	15 ไร่
3.นายเพลิง แสงตาบัน	เพลิง แสงตาบัน	
4.นางสาว ปลัดจา	ปลัดจา ปลัด	4 ไร่ 2 งาน
5.นายบัวลาด น้อยคอนสาร	บัวลาด น้อยคอนสาร	2 ไร่
6.นายคม เมืองลี	คม เมืองลี	1 ไร่ 2 งาน
7.นายกุล เขียวหัน	กุล เขียวหัน	
8.นายสวัสดิ์ สุขราช	สวัสดิ์ สุขราช	
9.นายสง่า ผดุงจิตร	สง่า ผดุงจิตร	5 ไร่
10.นายปณ ภิรมย์ไกรภักดี	ปณ ภิรมย์ไกรภักดี	4 ไร่
11.นายแฝง น้อยคอนสาร	แฝง น้อยคอนสาร	2 ไร่ครึ่ง
12.นายสงค์ นามดา	สงค์ นามดา	1 ไร่ 2 งาน
13.นางทองคุณ สุขราช	ทองคุณ สุขราช	8 ไร่
14.นายสุข อุบลไสย์	สุข อุบลไสย์	5 ไร่ 3 งาน

ภาคผนวก ฉ

1. แผนการก่อตั้งชุมชนบ้านน่าน้ำชำ
2. แผนผังหมู่บ้านน่าน้ำชำ
3. กลุ่มองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการป่าไม้ บ้านน่าน้ำชำ

1. แผนการก่อตั้งชุมชนบ้านน่าน้ำชำ

หมู่บ้านน่าน้ำชำเดิมมีสภาพเป็นพื้นที่ป่า ต่อมาในปี พ.ศ.2462 เริ่มมีชาวบ้านมาตั้งถิ่นฐานอยู่เพื่อทำไร่ และเลี้ยงสัตว์โดยอพยพมาจากบ้านโนนคอม สาเหตุการอพยพเพราะมีที่ทำกินน้อยต้องการจับจองพื้นที่แห่งใหม่ การก่อตั้งชุมชนระยะแรกจะบุกเบิกพื้นที่บริเวณใกล้ห้วยน้ำชำ ในปี พ.ศ.2479 นายตา อาจจงทอง ได้มาจับจองที่ทำกินบริเวณทิศเหนือหมู่บ้านชาวกทมื่น และดงหนองปลาไหล ระยะแรกจะปลูกข้าวไร่ พริก ฝ้าย มีครอบครัวอพยพมาจาก บ้านโนนคอม อาศัยอยู่คุ้มภูกระแต บ้านน่าน้ำชำเดิมอยู่ในการปกครองของบ้านสว่างโนนสูงมีศูนย์กลางหมู่บ้านอยู่ห่างจากคุ้มบ้านน้ำชำมาทางทิศตะวันออก 2 กิโลเมตร เมื่อชุมชนขยายครัวเรือนเพิ่มขึ้นเป็น 30 ครัวเรือน จึงมีการแต่งตั้งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในปี พ.ศ.2490 ต่อมาปี พ.ศ.2500 เริ่มตั้งผู้ใหญ่บ้านครั้งแรก ชื่อ นายตา อาจจงทอง โดยมีจำนวนกรรมการหมู่บ้านเพียง 3 คน คือ ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านอีก 2 คน

ในปี พ.ศ.2528 ทางราชการได้เข้ามาทำการฝึกอบรมหมู่บ้าน อาสาพัฒนาป้องกันตนเอง (อพป.) การอบรมครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมฝึกอบรมจำนวน 120 คน โดยฝึกอบรมที่โรงเรียนบ้านน่าน้ำชำเป็นเวลา 7 วัน ซึ่งผู้เข้ารับการอบรมจะฝึกฝนการใช้อาวุธ ความอดทนระเบียบวินัยและการพัฒนาหมู่บ้าน ผู้เข้าอบรมมีทั้งเพศหญิงและเพศชาย มีอายุเฉลี่ยคือเพศหญิง 18-40 ปี เพศชาย 18-57 ปี ในขณะที่ฝึกอบรมอยู่นั้นมีบางคนทนความลำบากไม่ไหว จึงได้ลักลอบหนีออกมาก่อน และมีผู้ฝึกอบรมสำเร็จหลักสูตรเพียง 70 คนเท่านั้น

ตารางที่ 30 แสดงวิวัฒนาการก่อตั้งชุมชนบ้านนาข้าว และการเปลี่ยนแปลง

ปี พ.ศ.	เหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลง
2462	- เริ่มตั้งหมู่บ้านใกล้ลำห้วยน้ำข้าว โดยกลุ่มโนนคอมปลูกข้าวไร่ พริกฝ้าย ข้าวนาดำ (บางส่วน) และพืชเพื่อการยังชีพ
2479	- การตั้งชุมชนกระจายเป็นคุ่ม นำปอเข้ามาปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจ
2480	- กลุ่มทำกระบือ อพยพมาตั้งคุ่มวังน้ำเย็น (คุ่มใหม่) ปอยังเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ
2485	- มีการสร้างวัดป่า และกำหนดเขตป่าสาธารณะชุมชน เริ่มนำมันสำปะหลังเข้ามาทดลองปลูก
2490	- เริ่มตั้งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เลิกล้มการปลูกข้าวไร่ หันมาทำนาดำ
2500	- ตั้งหมู่บ้านเป็นทางการ
2508	- ทางราชการได้ประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติ ปอนและมันสำปะหลังเริ่มลดลง และมีการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มากขึ้น ในเขตภูเขา
2516	- มีนักศึกษา มาอาศัยอยู่ในป่าและตามภูเขา และควบคุมระบบการเพาะปลูก มีการปลูกถั่วแดงและถั่วเขียว ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ
2526	- โครงการและปฏิบัติของรัฐเข้ามามีผลหมู่บ้าน เช่น ธนาคารโค กระบือ, จ้างข้าว การลักลอบปลูกพืชไร่ในเขตป่าสงวนเริ่มลดลง เพราะทางราชการห้ามปราม
2527	- มีการใช้ภาพถ่ายทางอากาศสำรวจรังวัดที่ดินเพื่อออก นส.3 พืชไร่ ชนิดอื่นเริ่มหมดไปคงเหลือถั่วแดง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
2528-33	- มีการพัฒนากลุ่มอาชีพต่าง ๆ และก่อตั้งกองทุนหมู่บ้าน (อพป.) ปลูกถั่วเหลือง โดยการส่งเสริมของทางอำเภอ ปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น
2534	- รัฐได้ประกาศเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ชาวบ้านออกจากพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ได้รับความเดือดร้อนด้านการปลูกพืชไร่
2535	- เกษตรอำเภอมีโครงการส่งเสริมปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น และโครงการ

ตารางที่ 30 แสดงวิวัฒนาการก่อตั้งชุมชนบ้านนาข้าว และการเปลี่ยนแปลง (ต่อ)

ปี พ.ศ.	เหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลง
2536	อีสานเขียว ชาวบ้านปลูกมะขามหวานเพิ่มขึ้น รวมทั้งไผ่ตง มะม่วง - โครงการวนศาสตร์ชุมชน และนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ทำการวิเคราะห์ชุมชนและหาแนวทางพัฒนาหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านได้ร่วมกันปลูกป่า ป่าชุมชน 5 ไร่ (ยูคาลิปตัส) และมีการปลูกต้นไม้ตามครัวเรือน
2537	- โครงการปรับปรุงโครงสร้างเพื่อการผลิต (ผก.) เข้ามาส่งเสริม ชาวบ้านเข้าร่วมโครงการ ผก. 5-6 ราย โดยกู้เงิน ธกส.มาพัฒนาระบบการเกษตรของตน เช่น ปลูกไม้ผล ขุดบ่อปลา เลี้ยงสัตว์

3. กลุ่มองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการป่าไม้ บ้านนาข้าว

กลุ่มที่มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการทรัพยากรของบ้านนาข้าวมีอยู่ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มกรรมการหมู่บ้าน และกลุ่มวัดท้ายกวด ซึ่งกลุ่มวัดท้ายกวดจะมีอยู่ 2 กลุ่มย่อย (มีวัด 2 แห่ง) แต่กลุ่มวัดท้ายกวดที่มีกิจกรรมการพัฒนาป่าชุมชนที่เด่นชัด คือ กลุ่มวัดท้ายกวดป่ามะนาวศรี (คุ้มวังน้ำเย็น) มีรายละเอียดแต่ละกลุ่มดังนี้

3.1 กลุ่มกรรมการหมู่บ้าน

สมาชิกกลุ่มกรรมการหมู่บ้านนาข้าวมีทั้งหมด 10 คน จะเห็นว่ามีสมาชิก 3 คน (ยกเว้น ฅน.) ที่ดำรงตำแหน่งควบคู่กันตั้งแต่ 2 ตำแหน่งขึ้นไป อายุเฉลี่ยของกรรมการหมู่บ้าน คือ 41.8 ปี ภูมิลาเนาเดิมมาจากจังหวัดชัยภูมิ และพูดไทยคอนสาร สมาชิกกลุ่มบางคนอาศัยอยู่ในชุมชนนานถึง 30 ปี แต่บางคนอาศัยอยู่ในชุมชนเพียง 4 ปี ก็ยังได้รับความไว้วางใจให้เข้าร่วมเป็นกรรมการหมู่บ้าน การศึกษาสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่จบ ป.4 ยกเว้นหัวหน้าฝ่ายสวัสดิการและสังคม (ทำหน้าที่เป็นเลขานุการกลุ่ม) จบการศึกษาม.3 (แต่อาศัยอยู่ในชุมชนเพียง 4 ปี) และจบ ป.6 มีหนึ่งคน คือ ทน.ฝ่ายศึกษาและวัฒนธรรม ส่วนกรรมสิทธิ์ถือครองที่ดิน พบว่าสมาชิกที่มีที่ดินสูงสุดมีอยู่ 41 ไร่ รองลงมา คือ 34 ไร่ และสมาชิกผู้มีที่ดินต่ำที่สุดคือ 4-6 ไร่ มีอยู่ 3 คน กรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกินส่วนใหญ่เป็น นส.3 ก. การใช้ที่ดินส่วนมากจะปลูกข้าวมีที่ไร่ส่วนน้อย ซึ่งปลูกมะขามหวาน ไม้ไร่อื่น ๆ คณะกรรมการหมู่บ้านกลุ่มนี้ มีสมาชิกเพียง 2 คนเท่านั้น ที่พูดลาวอีสานทั่วไป คือ ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ทรงคุณวุฒิ ส่วนสมาชิกที่เหลือจะพูดไทยคอนสาร กรรมการหมู่บ้านที่เป็นญาติมิตรกันคือ นายหลอด หุ่มเพียง (ผช.ปกครอง) เป็นญาติกับผู้ใหญ่บ้าน (ลูกชายผู้ใหญ่บ้านแต่งงานกับลูกสาวของนายหลอด หุ่มเพียง) และนายจำกัฏ จรमार (ทน.ฝ่ายเกษตร) เป็นญาติกับนายประสิทธิ์ ดันภูเขียว (ทน.ฝ่ายพัฒนา) เพราะทั้งสองคนเป็นบุตรเขยของนายเพียร ประสิทธิ์สาร (วัดท้ายกวดศิลาตาส) สมาชิกที่ไปทำงานกรุงเทพฯ คือ นายยนต์ เค็มวง (ทน.ฝ่ายปกครอง) สมาชิกที่มีฐานะค่อนข้างดี คือ นายละมัย กุลด้วง (ทน.ฝ่ายศึกษาและวัฒนธรรม) นั่นคือมีโรงสี รถไถอ้อม และมีที่ดินมาก ส่วนสมาชิก ผู้มีที่ทำกินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ คือ นายอภิชัย นามแสงผา (ผู้ทรงคุณวุฒิ) สมาชิกกลุ่มที่ประกอบอาชีพค้าขาย คือ นายประเสริฐ โยธารม (ผช.ฝ่ายรักษาความสงบ)

ตารางที่ 31 สมาชิกกลุ่มกรรมการหมู่บ้านน่านน้ำซ้ำ อ.ภูผาม่าน จ.ขอนแก่น ปี 2537

ชื่อ-สกุล	อายุ (ปี)	ภูมิลำเนา เดิม	อาศัยอยู่ใน ชุมชนนาน(ปี)	การ ศึกษา	ตำแหน่ง ทางสังคม	พื้นที่ถือครอง ที่ดิน (ไร่)
นายผาด รัตนโรจน์	58	มหาสารคาม	13	ป.4	ฌญ.	34
					สมาชิกสภาตำบล	
นายเสวก ภูมิคอนสาน	35	ชัยภูมิ	14	ม.3	ท.สวัสดิการฯ	6
					เลขาฯ กม.	
นายปลอด ทุ่มเที่ยง	45	ชัยภูมิ	17	ป.4	ผช.ปกครอง	9
นายยนต์ เค็มวง	35	ขอนแก่น	30	ป.4	ผช.ปกครอง	4
นายหม่อม เหล่าสา	37	ชัยภูมิ	13	ป.4	ท.ฝ่ายการคลัง	9
นายประเสริฐ ไชยธรรม	41	ชัยภูมิ	26	ป.4	ผช.รักษา	11
					ความสงบ	
					ท.ฝ่ายสาธารณสุข	
นายละมัย กุลด้วง	43	ขอนแก่น	27	ป.6	ท.ศึกษาและ	41
					วัฒนธรรม	
					กม.ศึกษา	
นายจำกัศ จรमार	42	ชัยภูมิ	21	ป.4	ท.ฝ่ายการ	8
					เกษตร	
นายประสิทธิ์ ตันภูเขียว	37	ชัยภูมิ	18	ป.4	ท.ฝ่ายพัฒนา	13
					ทั่วไป	
นายอภิสิทธิ์ นามแสงผา	45	มหาสารคาม	11	ป.4	ผู้ทรงคุณวุฒิสภาตำบล	5

3.2 กลุ่มมัคทายกวัด

กลุ่มมัคทายกวัดบ้านน่าน้ำชำประกอบด้วย 2 กลุ่มคือ กลุ่มมัคทายกคุ่มน่าน้ำชำ และคุ่มภูกระแต จะดูแลรับผิดชอบวัดศิลาตาชและกลุ่มมัคทายกคุ่มวัดน้ำเย็น รับผิดชอบวัดปามะนาวศรีเจริญธรรมวิเวก ดังนั้นโครงสร้างของกลุ่มมัคทายกวัดบ้านน่าน้ำชำ จึงประกอบด้วย 2 ส่วน คือ กลุ่มมัคทายกคุ่มวัดปามะนาวศรี และกลุ่มมัคทายกวัดคุ่มวัดศิลาตาช แต่กรณีมีกิจกรรมงานบุญหรืองานพัฒนาบริหารในส่วนรวมทั้งสองกลุ่มนี้ ก็จะประสานงานร่วมกัน เช่นเคย ความเป็นผู้นำหรือหัวหน้ากลุ่มก็จะกระจายอยู่ตามคุ่มตำแหน่งต่าง ๆ ในภาพรวมจึงประกอบด้วย ประธานกลุ่ม (ฝ่ายชาย) คือ มัคทายก มีใบตราตั้งจากกรมการศาสนา รองประธาน คือผู้ช่วยมัคทายก ผู้ควบคุมเงินคือ ไวยาวัจกร (ได้รับใบตราตั้ง) และดูแลศาสนกิจ ผู้ช่วยไวยาวัจกร ประธานกลุ่ม (ฝ่ายหญิง) คือ ทายิกา (ได้รับใบตราตั้ง) และ ผู้ช่วยทายิกา ดังนั้นกลุ่มมัคทายกต้องประกอบด้วยตำแหน่งสำคัญ 6 ตำแหน่ง คือ มัคทายก ผู้ช่วยมัคทายก ไวยาวัจกร ผู้ช่วยไวยาวัจกร ทายิกา และ ผู้ช่วยทายิกา สมาชิกกลุ่มจะไม่มีความแน่นอนขึ้นอยู่กับ การขอความร่วมมือและระดับความสำคัญของ งานบุญ มีสมาชิกที่เป็นแกนสำคัญจำนวน 8-10 คน (แต่ละวัด) กลุ่มมัคทายก ที่มีบทบาทต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ หรือประชุมชนของบ้านน่าน้ำชำค่อนข้างมากคือ " กลุ่มมัคทายกคุ่มวังน้ำเย็น" ทั้งนี้เพราะกลุ่มมัคทายกกลุ่มนี้มีการตั้งถิ่นฐานอยู่ในคุ่มเดียวกันกับผู้นำหมู่บ้าน ดังนั้นเมื่อมีกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านจากหน่วยงานภายนอก กลุ่มนี้จะมีการรับทราบข้อมูล และมีการติดต่อประสานงานก่อน รวมทั้งคุ่มวังน้ำเย็นเป็นที่ตั้งของวัดปามะนาวศรี ที่เป็นป่าธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ในปัจจุบัน

สมาชิกกลุ่มมัคทายกปามะนาวศรีมีทั้งหมด 15 คน จะเห็นว่ามีสมาชิกเพศชาย 5 คน เพศหญิง 10 คน และมีคู่สามีภรรยาเข้าร่วมกลุ่ม 3 ครอบครัว สมาชิกที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในคณะกรรมการหมู่บ้านมีเพียงคนเดียวคือ ผู้ใหญ่บ้าน อายุเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มคือ 60.5 ปี สมาชิกที่มีอายุสูงที่สุดคือ 73 ปี และต่ำที่สุด 49 ปี ภูมิลำเนาของสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดชัยภูมิ สมาชิกกลุ่มบางคนอาศัยอยู่ในชุมชนนานถึง 60 ปี และอาศัยอยู่ในชุมชนน้อยที่สุด 13 ปี การศึกษาของสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่จบ ป.4 มีสมาชิก 4 คนที่ไม่ได้เรียนหนังสือขั้นที่ถือครองที่ดินสูงสุดภายในกลุ่มมีที่ดินมากถึง 60 ไร่ (กรรมสิทธิ์ นส.3ก.) มีอยู่ 2 คน คือ นางต๋ม ปัญญา และนางซอน ชนตา รองลงมาคือ ประธานกลุ่ม (นายเลิศ

บุญมาก) มีที่ดิน 500 ไร่ เป็นกลุ่มที่มีฐานะค่อนข้างดี สมาชิกที่มีที่ดินต่ำสุดมีที่ดินเพียง 6 ไร่เท่านั้น ส่วนกิจกรรมการพัฒนาวัด เช่น ปลูกต้นไม้ ตัดต้นไม้ ทำความสะอาดวัด และเครื่องอุปบริหารของพระภิกษุ สำหรับการควบคุมกลุ่มมัคทายกวัดของบ้านนาข้าว มัคทายกผู้เป็นหัวหน้ากลุ่มเป็นผู้นำด้านพิธีกรรมทางศาสนา เช่น งานบุญเข้าพรรษา ออกพรรษา บุญเวส บุญฐิน ข้าวกระยาสาด งานผ้าป่าสามัคคี เป็นต้น นอกจากนี้มัคทายกยังทำหน้าที่ประสานงานระหว่างชาวบ้านกับวัด ผู้นำหมู่บ้าน และดูแลทรัพย์สินในวัด ด้านการเงินจะมีไวยาวัจกร ทำหน้าที่บริหารเงินส่วนรวม เรียกว่า "เงินสงฆ์"

กลุ่มไม่ได้กำหนดระเบียบอะไรมากนัก แต่จะเป็นการรับรู้ร่วมกัน คือ เมื่อมีงานบุญหรือกิจกรรมที่วัด สมาชิกจะชักชวนชาวบ้านไปร่วมงาน แต่อย่างน้อยที่สุด สมาชิกกลุ่มที่แบ่งหน้าที่กันนำภัตตาหารไปถวายพระภิกษุต้องกำกับดูแลมิให้บกพร่อง สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่จะเชื่อฟังมัคทายกผู้เป็นหัวหน้า แต่ถ้ากรณีหัวหน้าไม่อยู่ ก็จะมอบหน้าที่ให้แก่มัคทายกคนรองลงไป ส่วนสมาชิกฝ่ายหญิง เรียกว่า กลุ่มทายิกา ก็จะมีตัวแทนคือหัวหน้าฝ่ายหญิงเป็นผู้ประสานงาน และทำงานร่วมกับกลุ่มมัคทายกวัดฝ่ายชาย

ตารางที่ 32 สมาชิกกลุ่มมัคทายกวัดป่ามะนาวศรี บ้านนาข้าว อ.ภูพาน

ชื่อ-สกุล	อายุ (ปี)	ภูมิลำเนา เดิม	อาศัยอยู่ใน ชุมชนนาน(ปี)	การ ศึกษา	ตำแหน่ง ทางสังคม	พื้นที่ถือครอง ที่ดิน (ไร่)
นายเลิศ บุญมาก	56	ขอนแก่น	30	ป.4	ประธานกลุ่ม	50
นายมา โกปิ่น	60	ชัยภูมิ	36	ป.4	ไวยาวัจกร	10
นายหม่อม เหล่าล้ำ	59	ชัยภูมิ	13	ป.4	ไวยาวัจกร	9
นายผาด รัตนโรจน์	58	มหาสารคาม	13	ป.4	เลข., สมาชิก	34
นายเคน สีนพร	56	ขอนแก่น	50	ป.4	สมาชิก	17
นางเกี้ยว นาทา	58	มหาสารคาม	30	ป.4	ทายิกา(ประธาน)	12
นางนวล กัณฑาทอง	65	ขอนแก่น	60	ป.2	สมาชิก	12
นางซอน วังตะหัน	70	ชัยภูมิ	50	-	สมาชิก	20
นางนาง บุญมาก	55	ชัยภูมิ	30	ป.4	สมาชิก	50
นางอ่อน ห่มเที่ยง	73	ชัยภูมิ	40	-	สมาชิก	10
นางคัม ไม้สุยา	60	เพชรบูรณ์	30	ป.4	สมาชิก	60
นางซอน ชนตา	66	ชัยภูมิ	20	ป.4	สมาชิก	60
นางโตะ รัตนโรจน์	49	ชัยภูมิ	13	ป.4	สมาชิก	34
นางป้อม โกปิ่น	55	ชัยภูมิ	36	-	สมาชิก	10

ภาคผนวก ช

1. พัฒนาการก่อตั้งชุมชนบ้านวังยาว
2. แผนผังหมู่บ้านวังยาว
3. กลุ่มองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการป่าไม้ บ้านวังยาว

1. พัฒนาการก่อตั้งชุมชนบ้านวังยาว

บ้านวังยาว มีการอพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ทางทิศเหนือหมู่บ้านในราว ปี พ.ศ. 2420 กลุ่มชาวบ้านที่อพยพมาครั้งแรกเรียกชุมชนนี้ว่า บ้านห้วยอีโก้ง ต่อมาเกิดไฟไหม้หมู่บ้านและโรคระบาด มีชาวบ้านล้มตายจึงย้ายชุมชนมาตั้งอยู่ทางทิศใต้บริเวณห้วยหมกมาง และขยายพื้นที่ทำกินมาทางทิศตะวันตกของลำห้วยทราย ในยุคนี้เกิดปัญหาน้ำท่วมหมู่บ้าน จนกระทั่งอพยพมาก่อตั้งชุมชนบริเวณที่ตั้งปัจจุบัน ใกล้ลำน้ำที่มีขนาดเล็ก ชาวบ้านเรียกว่า "วัง" จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านวังยาว ปี พ.ศ. 2498 มีชาวบ้านจากอำเภอหนองคายย้ายเพิ่มขึ้น เพราะทางราชการให้ชาวบ้านย้ายถิ่นฐานออกจากเขตป่าลึกเพื่อเตรียมประกาศเป็นป่าเขตหวงห้าม ปี พ.ศ. 2500 มีการสร้างถนนผ่านหมู่บ้าน โดยมีกลุ่มผู้รับสัมปทานตัดไม้เข้ามาดำเนินการ ปี พ.ศ. 2517 บ้านวังยาวเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านอย่างเป็นทางการ มีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านเป็นครั้งแรก ต่อมาปี พ.ศ. 2527 มีการแยกหมู่บ้านเพิ่มเติม คือ บ้านวังเจริญ และอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอภูผาม่าน ปัจจุบันบ้านวังยาวประกอบด้วย 2 หมู่บ้าน คือ บ้านวังยาว หมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 4

ตารางที่ 33 แสดงวิวัฒนาการก่อตั้งชุมชนวังยาว และการเปลี่ยนแปลง

ปี พ.ศ.	เหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลง
2420	- เริ่มตั้งชุมชนทางทิศเหนือใกล้ภูเขาเรียกว่า ชุมชนอีโงง ต่อมาเกิดไฟไหม้หมู่บ้าน จึงย้ายชุมชนมาทางทิศใต้บริเวณห้วยหมากนาง
2498	- อพยพชุมชนมาอยู่ใกล้แหล่งน้ำเรียกว่า บ้านวังยาว มีชาวบ้านอพยพมามากขึ้น
2500	- เริ่มมีโครงการสัมปทานตัดไม้ในพื้นที่ที่มีการสร้างถนนผ่านหมู่บ้าน
2505	- มีการพัฒนาสำนักสงฆ์ และเขตป่าช้า โดยมีพระภิกษุจำพรรษาประจำภายในวัด
2507	- กลุ่มไทเลยอพยพมาอาศัยอยู่มากขึ้น ซึ่งในกลุ่มนี้ปัจจุบันกลายเป็นผู้นำชุมชน นอกจากนี้ยังมีชาวบ้านจากท้องถิ่นอื่น อพยพเข้ามาอาศัยเพิ่มขึ้น ทำให้มีครัวเรือนมากถึง 150 ครัวเรือน
2508	- ทางราชการได้ประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าดงลาน แต่ชาวบ้านยังคงปลูกพืชไร่ ในเขตป่าสงวนฯ เช่นเคย
2511	- โรงไม้หินว๊ะ เข้ามาสัมปทานระเบิดและย่อยหินเพื่อจำหน่าย เริ่มสร้างวัดภายในชุมชน ส่วนวัดเดิมอยู่นอกชุมชนก็พัฒนาเป็นวัดป่า
2517	- ตั้งผู้ใหญ่บ้านครั้งแรก และแยกวังยาวออกเป็น 2 หมู่
2518	- ทางราชการให้สำรวจพื้นที่สาธารณะหมู่บ้าน มีการกำหนดพื้นที่วัดป่า และป่าช้าเป็นเขตป่าชุมชน
2519	- มีการสร้างฝายดินปิดลำห้วยทราย โดยมีนายบุญมา โท่งนึ่งเป็นแกนนำ ในปีนี้มีการสร้างถนนรพช.ผ่านหมู่บ้าน และมีนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นมาออกค่ายอาสาสมัครสร้างโรงเรียนชั่วคราว
2524	- ได้รับเงินต้นจากรัฐบาล ศักดิ์สิทธิ์ ปราโมช มาพัฒนาฝายห้วยทราย จึงเรียกว่า "ฝายศักดิ์สิทธิ์" และมีการสร้างคลองส่งน้ำไปยังแปลงที่นา เริ่มปลูกแตงร้านในที่นา
2525	- มีการเลือกตั้งกำนัน ตำบลนาหนองทุ่ม ปรากฏว่านายสนทล้า บ้านโพน บ้านวังยาวได้รับเลือก

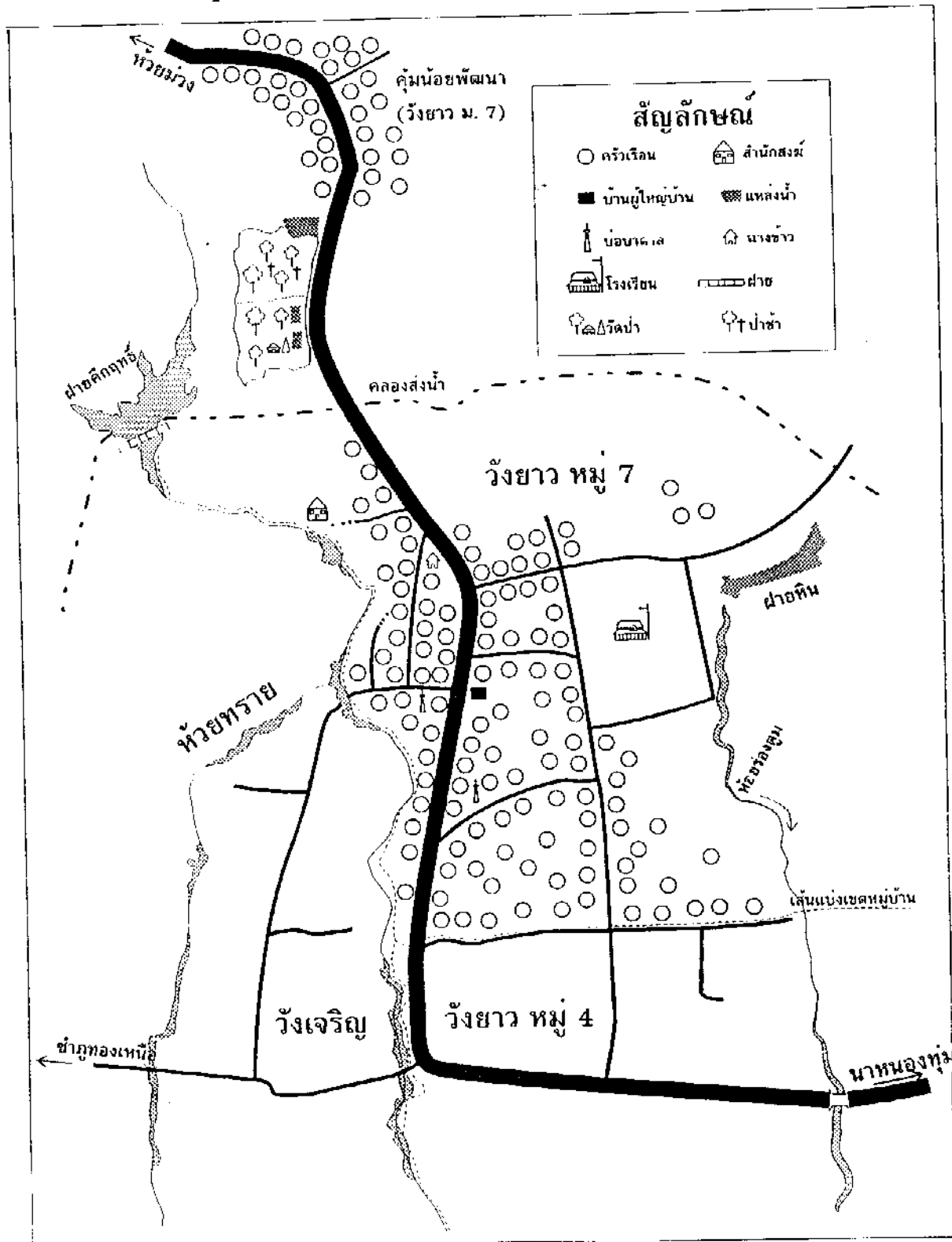
ตารางที่ 33 แสดงวิวัฒนาการก่อตั้งชุมชนวังยาว และการเปลี่ยนแปลง

ปี พ.ศ.	เหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลง
2420	- เริ่มตั้งชุมชนทางทิศเหนือใกล้ภูเขาริวกว่า ชุมชนอีโงง ต่อมาเกิดไฟไหม้หมู่บ้าน จึงย้ายชุมชนมาทางทิศใต้บริเวณห้วยหมากม่วง
2498	- อพยพชุมชนมาอยู่ใกล้แหล่งน้ำเรียกว่า บ้านวังยาว มีชาวบ้านอพยพมามากขึ้น
2500	- เริ่มมีโครงการสัมปทานตัดไม้ในพื้นที่มีการสร้างถนนผ่านหมู่บ้าน
2505	- มีการพัฒนาสำนักสงฆ์ และเขตป่าช้าโดยมีพระภิกษุจำพรรษาประจำภายในวัด
2507	- กลุ่มไทเลยอพยพมาอาศัยอยู่มากขึ้น ซึ่งในกลุ่มนี้ปัจจุบันกลายเป็นผู้นำชุมชน นอกจากนี้ยังมีชาวบ้านจากท้องถิ่นอื่น อพยพเข้ามาอาศัยเพิ่มขึ้น ทำให้มีครัวเรือนมากถึง 150 ครัวเรือน
2508	- ทางราชการได้ประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าดงลาน แต่ชาวบ้านยังคงปลูกพืชไร่ ในเขตป่าสงวนฯ เช่นเคย
2511	- โรงโม่หินวีระ เข้ามาสัมปทานระเบิดและย่อยหินเพื่อจำหน่าย เริ่มสร้างวัดภายในชุมชน ส่วนวัดเดิมอยู่นอกชุมชนก็พัฒนาเป็นวัดป่า
2517	- ตั้งผู้ใหญ่บ้านครั้งแรก และแยกวังยาวออกเป็น 2 หมู่
2518	- ทางราชการให้สำรวจพื้นที่สาธารณะหมู่บ้าน มีการกำหนดพื้นที่วัดป่า และป่าช้าเป็นเขตป่าชุมชน
2519	- มีการสร้างฝายดินปิดลำห้วยทราย โดยมีนายบุญมา โท่งนึ่ง เป็นแกนนำ ในปีนี้มีการสร้างถนนรพช.ผ่านหมู่บ้าน และมีนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นมาออกค่ายอาสาสมัครสร้างโรงเรียนชั่วคราว
2524	- ได้รับเงินผันจากรัฐบาล คึกฤทธิ์ ปราโมช มาพัฒนาฝายห้วยทราย จึงเรียกว่า "ฝายคึกฤทธิ์" และมีการสร้างคลองส่งน้ำไปยังแปลงที่นา เริ่มปลูกแตงร้านในที่นา
2525	- มีการเลือกตั้งกำนัน ตำบลนาหนองทุ่ม ปรากฏว่านายลพหล้า บ้านโพน บ้านวังยาวได้รับเลือก

ตารางที่ 33 แสดงวิวัฒนาการก่อตั้งชุมชนวังยาว และการเปลี่ยนแปลง (ต่อ)

ปี พ.ศ.	เหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลง
2528	- เริ่มอบรมหมู่บ้านอพ. และมีงบประมาณพัฒนาหมู่บ้านเป็นครั้งแรก ทางราชการได้ตั้งโครงการธนาคารข้าวในหมู่บ้าน กรมชลประทานสร้างฝายด้วยทราย
2529	- คุ่มบ้านน้อยพัฒนาได้ก่อสร้างวัดถ้ำดอกบัว และบ้านวังยาวได้รับโครงการประปาหมู่บ้าน เริ่มมีไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้าน
2530	- กลุ่มไทเลยมาร่วมเข้าพื้นที่ปลูกถั่วเหลืองในฤดูแล้ง ได้รับผลผลิตดีมาก ส่วนวัดป่าจะมีพระภิกษุจากอำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดอุดรธานี มาจำพรรษาอยู่
2534	- โครงการ คจก. เข้ามาส่งเสริมปลูกต้นไม้ และมีการขุดลอกห้วยร่องตุม
2536	- สำนักงานเกษตรอำเภอเข้ามาส่งเสริมปลูกถั่วเหลืองมากขึ้น มีโครงการปรับโครงสร้างเพื่อการผลิตชนิดต่าง ๆ
2537	- ชาวบ้านรวมตัวคัดค้านผู้นำหมู่บ้าน แต่ไม่สามารถปลดผู้นำหมู่บ้านได้ และมีการประท้วงหมู่บ้าน
2538	- มีโครงการแลกเปลี่ยนเยาวชนไทย-แคนาดา มาประจำอยู่ในหมู่บ้าน และได้รับโครงการขุดลอกสระในวัดป่า

2. แผนผังหมู่บ้านวังยาว

ภาพที่ 18 แสดงแผนผังบ้านวังยาว ต.นาหนองทุ่ม

อ. ชุมแพ จ.ขอนแก่น

3. กลุ่มและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการป่าไม้ บ้านวังยาว

กลุ่มที่สำคัญของบ้านวังยาวคือ กลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่มมหัทยาวัดและกลุ่มกรรมการหมู่บ้าน เพราะทั้ง 2 กลุ่มนี้จะเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการป่าไม้ นั่นคือ

3.1 กลุ่มกรรมการหมู่บ้าน

กลุ่มคณะกรรมการหมู่บ้านมีทั้งหมด 11 คน จะเห็นว่ามีสมาชิกกรรมการหมู่บ้าน 3 คน ที่ดำรงตำแหน่งควบคู่กัน 2 ตำแหน่งในคราวเดียวกัน อายุโดยเฉลี่ยของสมาชิกอยู่ระหว่าง 46 ปี ภูมิฐานะส่วนใหญ่อยู่ในเขตจังหวัดขอนแก่น (อ.หนองเรือ, ชุมแพ, ภูเวียง และภูผาคีรี) ซึ่งสมาชิกเหล่านี้เคยอาศัยอยู่ในชุมชนมานานกว่า 20 ปี การศึกษาของสมาชิกกลุ่มส่วนมากจบเพียง ป.4 และพบว่าสมาชิกที่มีความรู้สูงกว่า ป.4 มีเพียง 2 คนเท่านั้น คือจะได้รับการศึกษามาจากการบวชเรียน เช่น จวนักรธรรมเอก สมาชิกที่สำคัญของกลุ่มซึ่งดำรงตำแหน่งทางสังคมภายในหมู่บ้านมากกว่า 2 ตำแหน่งมี 3 คน(ยกเว้นผู้ใหญ่บ้าน) คือ นานหม่อน ธรรมเอก (ดำรงตำแหน่งผู้ทรงคุณวุฒิ สมาชิกสภาตำบล กม.ฝ่ายศึกษาของโรงเรียน ทายกวัด และกม.ฝ่ายพัฒนา) นายบุญเลี้ยง สืบเพ็ก (ตำแหน่ง ทน.ฝ่ายสาธารณสุข อสม. กม.ฝ่ายศึกษาของโรงเรียน) นายจันทร์ โคตรทองทิพย์ (ตำแหน่ง ทน.ฝ่ายสวัสดิการและสังคม ทายกวัด และกม.ฝ่ายศึกษาของโรงเรียน)

สมาชิกกลุ่มกรรมการหมู่บ้านที่เป็นสตรีมีเพียงคนเดียวเท่านั้นคือนางสมพร ตูลาเนตร หัวหน้าฝ่ายศึกษาและวัฒนธรรม พื้นที่ถือครองที่ดินของสมาชิกสูงสุดมีเพียง 2 ราย คือ 53 และ 64 ไร่ ส่วนใหญ่จะไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน และอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ปัจจุบันทางราชการได้สำรวจรังวัด สปก.4-01 ไปแล้ว การใช้ที่ดินของสมาชิกที่มีที่ดินมากจะปลูกอ้อยเป็นส่วนใหญ่ ส่วนสมาชิกกลุ่มกรรมการหมู่บ้านคนอื่น ๆ จะมีที่ดินทำกินเพียง 10-20 ไร่เท่านั้น ซึ่งจะมีทั้งที่นา (มีกรรมสิทธิ์ นส.3ก.) และที่ไร่ (สปก.4-01) อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ คณะกรรมการหมู่บ้านเหล่านี้จะเป็นญาติมิตรร่วมหมู่บ้านจากภูมิลำเนาเดิมกันเท่านั้น ซึ่งจะไม่พบสายญาติโดยตรงของตระกูลเข้ามาดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ภายในกลุ่ม

ตารางที่ 34 สมาชิกกลุ่มคณะกรรมการหมู่บ้านวังยาว หมู่ที่ 7 ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ

ชื่อ-สกุล	อายุ (ปี)	ภูมิลำเนา เดิม	อาศัยอยู่ใน ชุมชนนาน(ปี)	การ ศึกษา	ตำแหน่ง ทางสังคม	พื้นที่ถือครอง ที่ดิน (ไร่)
นายหัน ครสิงห์	52	เลย	26	ป.4	ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาตำบล	24
นายหม่อน ธรรมเอก	55	ขอนแก่น	27	ป.7 (ระดับ 3)กม.ศึกษา	ผู้ทรงคุณวุฒิ ทนายวัด กม.พัฒนา	64
นายผาด ทมเที่ยง	53	ชัยภูมิ	27	ป.4	ผช.ฝ่ายปกครอง	12
นายประยูร ลำโรงขุน	48	ขอนแก่น	22	ป.3	ผช.ฝ่ายปกครอง (จมนักธรรมเอก)	18
นายทองจันทร์ ครุคำ	39	บุรีรัมย์	21	ป.4	ผช.ฝ่ายป้องกัน	8
นายเดช ละเหลา	38	ขอนแก่น	27	ป.4	ผช.ฝ่ายป้องกัน	10
นายไฉ อนุวรรณ	53	ขอนแก่น	22	ป.4	ผช.ฝ่ายการคลัง	53
นายบุญเลี้ยง สืบเพ็ง	47	ร้อยเอ็ด	20	ป.4	ทน.ฝ่ายสาธารณสุข กม.ศึกษา อสม.	15
นายจันทร์ โคตรทองทิพย์	54	อุดรธานี	25	ป.4	ทนายวัด ทน.ฝ่าย สวัสดิการและสังคม กม.ศึกษา	12
นางสมการ ตูลาเนตร	30	ขอนแก่น	24	ป.4	ทน.ฝ่ายศึกษา และวัฒนธรรม	13
11.นายบัวหลวง ชัยปราบ	40	เลย	27	ป.4	ทน.ฝ่ายเกษตร หมู่บ้าน	11

3.2 กลุ่มมัคทายกวัด

กลุ่มมัคทายกวัดเป็นกลุ่มที่รวมกันไม่เป็นทางการ มีสมาชิกทั้งเพศหญิงและชาย ส่วนใหญ่เป็นคนสูงอายุ มีโครงสร้างการทำงานคือ

กลุ่มมัคทายกวัดของบ้านวังยาว หมู่ที่ 7 มีทั้งหมด 12 คน จะเห็นว่ามีสมาชิก 2 คนที่ดำรงตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้าน ควบคู่กับตำแหน่งอื่น ๆ มากกว่า 2 ตำแหน่ง คือ นายจันทร์ โคตรทองทิพย์ ดำรงตำแหน่ง ทายกวัด-กม.ฝ่ายสวัสดิการฯ - กม.ศึกษาของโรงเรียน และมีความรู้เป็นช่างไม้ด้วย นายหม่อม ธรรมเอก ดำรงตำแหน่งทายกวัด-ผู้ทรงคุณวุฒิ (สมาชิกสภาตำบล) - กม.ฝ่ายพัฒนา - กม.ศึกษาของโรงเรียน อายุโดยเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มอยู่ระหว่าง 68 ปี ภูมิลาเนาเดิมส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดขอนแก่น (อ.ชุมแพ ภูเวียง ทนองเรือ มัญจาคีรี และน้ำพอง) สมาชิกเหล่านี้อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านวังยาวนานกว่า 200 ปี การศึกษาส่วนใหญ่ของสมาชิกกลุ่มจบเพียง ป.4 บางคนก็มีความรู้ต่ำกว่า ป.4 ส่วนพื้นที่ถือครองที่ดินของสมาชิกกลุ่มอยู่ระหว่าง 10-25 ไร่ มีกรรมสิทธิ์ถือครองทั้ง นส.3 ก. และ สปก.4-01 (กำลังดำเนินการ) ส่วนใหญ่จะมีพื้นที่ทำกินอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ สำหรับสมาชิกที่มีที่ดินสูงสุดมีอยู่ 3 ราย คือ นายบุญเหลือ ทับเที่ยง มีที่ดิน 57 ไร่ นายหม่อม ธรรมเอก มีที่ดิน 64 ไร่ และนางจันทร์ โท่งบั้ง มีที่ดิน 53 ไร่ สมาชิกกลุ่มที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง มีอยู่ 2 ราย คือ นางสาว ผินนอก และนางยศ ต่วงคำจันทร์

ตารางที่ 35 สมาชิกกลุ่มมัททายกวัดป่าสามัคคีธรรมาราม บ้านวังยาว หมู่ที่ 7

ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น

ชื่อ-สกุล	อายุ (ปี)	ภูมิลำเนา เดิม	อาศัยอยู่ใน ชุมชนนาน(ปี)	การ ศึกษา	ตำแหน่ง ทางสังคม	พื้นที่ถือครอง ที่ดิน (ไร่)
นายเชียน แก่งประเสริฐ	73	ขอนแก่น	32	ป.4	ประธานกลุ่ม มัททายก	12
นายสุข สีเหลี่ยมงาม	59	มหาสารคาม	35	ป.4	สมาชิกกลุ่ม	8
นายบุญ ประสิทธิ์วงศ์	64	อุดรธานี	25	ป.4	สมาชิกกลุ่ม กรรมการศึกษา	16
นายบุญเหลือ ทับเที่ยง	59	ขอนแก่น	22	ป.4	สมาชิกกลุ่ม	57
นายจันทร์ โคตรทองทิพย์	54	อุดรธานี	25	ป.4	สมาชิกกลุ่ม กม.สวัสดิการ และสังคม ช่างไม้ กม.ศึกษา	12
นายหม่อม ธรรมเอก	55	ขอนแก่น	27	ป.7 (ระดับ 3)	สมาชิกกลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ กม.ฝ่ายพัฒนา กม.ศึกษา	64
นางดี ภูกลาง	56	ขอนแก่น	25	ป.4	สมาชิกกลุ่ม	28
นางจันทร์ โทนงั้ง	56	ขอนแก่น	35	ป.4	สมาชิกกลุ่ม	53
นางทา มณมา	68	ขอนแก่น	23	ป.4	สมาชิกกลุ่มมีร้านค้า	12
นางขาว สันนอก	68	นครราชสีมา	23	ป.2	สมาชิกกลุ่ม	ไม่มีที่ดิน
นางยศ ดั่งคำจันทร์	55	อุดรธานี	23	ป.4	สมาชิกกลุ่ม	ไม่มีที่ดิน
นางพวง คล้ายน้อย	66	ขอนแก่น	25	ป.2	สมาชิกกลุ่ม	30

ภาคผนวก ช

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ อำเภอภูพานและอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

ชื่อ-สกุล	อายุ	วันที่ให้สัมภาษณ์
1.นายประสิทธิ์ นุญทอง	42 ปี	18 กันยายน 2536
2.นายหนา ถาเอ็นยวน	73 ปี	29 ตุลาคม 2536
3.นายสำลี ลีปา	41 ปี	21 พฤศจิกายน 2536
4.นายหนู โคตรทองทิพย์	53 ปี	21 พฤศจิกายน 2536
5.นายบุญ ประสียงวงศ์	64 ปี	24 พฤศจิกายน 2536
6.นางจันทร์ โพน่งบั้ง	56 ปี	24 พฤศจิกายน 2536
7.นางทา มนมา	68 ปี	24 พฤศจิกายน 2536
8.นายเดช ละเหลา	38 ปี	24 พฤศจิกายน 2536
9.นายหม่อม ธรรมเอก	55 ปี	25 พฤศจิกายน 2536
10.นายบุญตึก โพน่งบั้ง	48 ปี	25 พฤศจิกายน 2536
11.พ่อคำ เค้นา	59 ปี	25 พฤศจิกายน 2536
12.นายตัน ครสิงห์	52 ปี	26 พฤศจิกายน 2536
13.นายสมนึก คำตัน	37 ปี	26 พฤศจิกายน 2536
14.พระอาจารย์ประสิทธิ์ โกสะโร	40 ปี	26 พฤศจิกายน 2536
15.นายบุญมา โพน่งบั้ง	58 ปี	26 พฤศจิกายน 2536
16.หลวงปู่จันทร์ ชัยรัตน์	61 ปี	28 มกราคม 2537
17.นายหนา กล้าหาญ	53 ปี	28 มกราคม 2537
18.นายยศ ทองลั่น	48 ปี	28 มกราคม 2537
19.นายจันทร์ แก้วเหลา	56 ปี	28 มกราคม 2537
		และ 29 ตุลาคม 2537
20.นายจินดา ชินศิริ	38 ปี	28 มกราคม 2537

21.นายสุวรรณ แสงภักดี	66 ปี	28 มกราคม 2537
		และ 29 มกราคม 2537
22.นายเหรียญ กานแก้ว	39 ปี	24 กุมภาพันธ์ 2537
23.นายประมวณ เศษศิริ	43 ปี	24 กุมภาพันธ์ 2537
24.นายวิวัฒน์ ประยูรคำ	45 ปี	24 กุมภาพันธ์ 2537
25.นายสาคร โนนิกมล	29 ปี	24 กุมภาพันธ์ 2537
26.นายแปลก นาคคำ	50 ปี	24 กุมภาพันธ์ 2537
27.นายโสภี บัวเข็ม	65 ปี	17 กันยายน 2537
28.นายรินทร์ ชาริคำ	72 ปี	17 กันยายน 2537
29.นายบด ชุ่มมิ	65 ปี	17 กันยายน 2537
30.นายอ้อม แสนดา	83 ปี	17 กันยายน 2537
31.นายคำ จิมบิดา	40 ปี	18 กันยายน 2537
32.นายพลอ ปลื้มวงศ์	73 ปี	18 กันยายน 2537
33.นายพร ศรีบุญเรือง	25 ปี	18 กันยายน 2537
34.นายห้า แต่งด้วง	44 ปี	18 กันยายน 2537
35.นายผาด รัตนะโรจน์	58 ปี	27 สิงหาคม 2537
		และ 30 ตุลาคม 2537
36.นายประเสริฐ โยธาทรรณ	41 ปี	22 ตุลาคม 2537
37.นายเสาร์ แก้วกันยา	56 ปี	23 ตุลาคม 2537
38.นายทนต์เนียร ประสิทธิ์สาร	54 ปี	23 ตุลาคม 2537
39.นายเหลา เลี้ยงล้ำ	60 ปี	28 ตุลาคม 2537
40.นายสง่า ผดุงกิจ	65 ปี	28 ตุลาคม 2537
41.นายเหลา เลี้ยงล้ำ	59 ปี	29 ตุลาคม 2537
42.นายม้วน สารเงิน	50 ปี	29 ตุลาคม 2537
43.นายเคน พลอาจ	48 ปี	29 ตุลาคม 2537
44.นายบัวลี ทองดี	49 ปี	29 ตุลาคม 2537
45.นายวิไล วารสารศิริ	48 ปี	29 ตุลาคม 2537

46.นายเลิศ บุญมาก	56 ปี	30 ตุลาคม 2537
47.นายคำดี ศรีมงคล	35 ปี	30 ตุลาคม 2537
48.นายมา โถปั้น	60 ปี	31 ตุลาคม 2537
49.นางไต้ะ รัตนโรจน์	49 ปี	31 ตุลาคม 2537
50.นางเกี้ยว พาทา	58 ปี	31 ตุลาคม 2537
51.นางนาง บุญมาก	55 ปี	31 ตุลาคม 2537
52.นายละวัย กุลด้วง	43 ปี	5 พฤศจิกายน 2537
53.นายร้อย โถปั้น	75 ปี	5 พฤศจิกายน 2537
54.นายเคน ทิงสร้างแป้น	48 ปี	5 พฤศจิกายน 2537
55.หลวงปู่มั่น คำภีร์บุญไทย	72 ปี	5 พฤศจิกายน 2537
56.อาจารย์นิรัตน์ โสตาศรี	42 ปี	6 พฤศจิกายน 2537
57.นายอภิรัช นามแสงผา	44 ปี	6 พฤศจิกายน 2537
58.นายพลอ ปลื้มวงศ์	73 ปี	6 พฤศจิกายน 2537